

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

วิภัตตรี จำรัสประเสริฐ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์มงคล ผจงธนสถิตย์, 126 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา : กองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ.2544 จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2545 จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิด “ชีพชีโมเดล” มาใช้เป็นรูปแบบของการประเมิน เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของกองทุนในด้านต่างๆ ว่าบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยทำการประเมินบริบทชุมชนทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น และการประเมินกองทุนโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 พบว่าเมื่อเกิดกองทุนหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกมีแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพเพิ่มขึ้น มีการริเริ่มโครงการใหม่ มีรายได้เพิ่ม สมาชิกในชุมชนให้ความสนใจสมัครเป็นสมาชิกค่อนข้างมาก มีคณะกรรมการกองทุนที่มีประสบการณ์ทำให้การดำเนินงานของกองทุนเป็นไปอย่างมีระบบ และมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายเป็นที่น่าพอใจ มีการปล่อยเงินกู้ไปแล้วเป็นจำนวนมาก สามารถส่งเสริมการสร้างงาน สร้างรายได้ช่วยให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น นอกจากนี้กองทุนยังทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในด้านการบริหารจัดการ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และทัศนคติในการประกอบอาชีพระหว่างสมาชิกในตำบล เป็นการสนับสนุนให้สมาชิกรู้จักพึ่งพาตนเอง รู้จักใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ถือเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน รวมทั้งช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....วิภัตตรี จำรัสประเสริฐ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์มงคล ผงชนสถัญญ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข ให้คำแนะนำทางด้านวิชาการและการจัดทำสารนิพนธ์
- คุณนรี ช่วงเมืองปึก พัฒนาการค้าปลีบ้านใหม่ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน และให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่
- คุณกัญชมน แสงทอง อาจารย์นิเทศน์
- พ.ศ.วัฒนชัย อ่อนนาค ที่คอยช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน
- ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, ผู้นำชุมชน, คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9, สมาชิกกองทุน และประชาชนในหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ค้าปลีบ้านใหม่ ที่ให้ความอนุเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลของหมู่บ้านและกองทุน

ท้ายนี้ ขอกราบขอบคุณพ่อและแม่ ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์ทำงานอีกแบบที่ไม่สามารถหาได้ที่ไหน และขอบคุณครอบครัวจรัสประเสริฐที่คอยเป็นกำลังใจให้เสมอ จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

วิภัตตรี จรัสประเสริฐ

สิงหาคม 2545

หน้าอนุมัติ

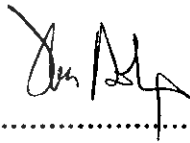
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(อาจารย์มงคล พงษ์ชนสถัญญ์)

กรรมการสอบ

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวัญมงคล กลิ่นศรีสุข)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ 12 19 ก.ย. 2545
.....เดือน.....พ.ศ.....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
หน้าอนุมัติ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	5
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	7
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9.....	10
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	12
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพท์โมเดล.....	14
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	16

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	18
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	18
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	22
3. ตัวชี้วัดและตัวแปร.....	22
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	27
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	29
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	30
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	30
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	49
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	55
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์การทำสารนิพนธ์.....	56
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	60
1. สรุปผลการประเมิน.....	60
2. อภิปรายผล.....	62
3. ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม.....	66
ภาคผนวก.....	68
ภาคผนวก ก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	68
ภาคผนวก ข แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน /ชุมชนเมือง.....	99
ภาคผนวก ค ระเบียบกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9.....	112
ภาคผนวก ง แผนที่หมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9.....	121
ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรม.....	123
ประวัติผู้เขียน	126

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1.1 องค์ประกอบของระบบชีพโมเดล.....	2
แผนภูมิที่ 2.1 แสดงความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม.....	14
แผนภูมิที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ ของสตัฟเฟิลบีม.....	16
แผนภูมิที่ 3.1 เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า.....	19
แผนภูมิที่ 3.2 แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ชีพโมเดล”.....	26

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 เส้นความยากจน สัดส่วนและจำนวนคนจน.....	31
ตารางที่ 4.2 สัดส่วนคนจนจำแนกตามภูมิภาค.....	32
ตารางที่ 4.3 จำนวนคนจน จำแนกตามอาชีพ พ.ศ. 2537-2541.....	32
ตารางที่ 4.4 พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย.....	38
ตารางที่ 4.5 ความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินในภาคต่างๆ.....	39
ตารางที่ 4.6 สถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539-2541.....	40
ตารางที่ 4.7 การกระจายร้อยละของจำนวนหนี้สิน โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมและภาค พ.ศ. 2542.....	41
ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร หมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9.....	44
ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนห้องเรียนและนักเรียน ของ โรงเรียนในชุมชน.....	46
ตารางที่ 4.10 แสดงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9.....	48
ตารางที่ 5.1 สรุปจำนวนและยอดเงินกู้จำแนกตามอาชีพ.....	61

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วยปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือ ไม่มีเงิน และขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้ครอบครัว รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาค่าความยากจน จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชน เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกในความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน สร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการบริการจัดสรรเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อทราบความก้าวหน้าของโครงการกองทุนหมู่บ้านของและชุมชนเมือง ว่าเมื่อมีการจัดสรรเงินไปสู่หมู่บ้านแล้ว แต่ละหมู่บ้านนำไปดำเนินการ ได้ผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด

ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ที่ทำการประเมิน คือ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตที่ได้รับมอบหมายให้เข้ามารับผิดชอบในหมู่บ้านนั้นๆ โดยทำการเก็บ

ข้อมูล วิเคราะห์ และเขียนรายงานการประเมินในรูปของสารนิพนธ์ โดยในสารนิพนธ์ฉบับนี้จะทำการประเมินกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพ

2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีแหล่งเงินทุน และสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้

2.1.4 เพิ่มความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจในระดับรากฐาน

2.2 เพื่อทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9

2.3 เพื่อทราบปัจจัยที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

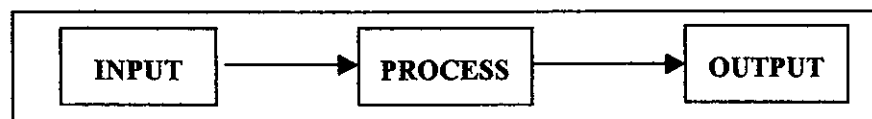
2.5 เพื่อทราบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9

3. กรอบความคิดทฤษฎี

ใช้กรอบแนวคิดของ CIPP Model เป็นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการประเมินโครงการ นำเสนอครั้งแรกโดย D.L.Stufflebeam และคณะ

นักการประเมินโครงการที่ใช้แบบจำลอง CIPP จะพิจารณาโครงการที่ถูกประเมินในเชิงระบบ (System Approach)

องค์ประกอบของระบบ

CONTEXT

แผนภูมิที่ 1.1 องค์ประกอบของระบบซัพพลายไทม์เดล

ข้อมูล วิเคราะห์ และเขียนรายงานการประเมินในรูปแบบของสารนิพนธ์ โดยในสารนิพนธ์ฉบับนี้จะทำการประเมินกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพ

2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีแหล่งเงินทุน และสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้

2.1.4 เพิ่มความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจในระดับรากฐาน

2.2 เพื่อทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านสำโรงหมู่ที่ 9

2.3 เพื่อทราบปัจจัยที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

2.5 เพื่อทราบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9

3. กรอบความคิดทฤษฎี

ใช้กรอบแนวคิดของ CIPP Model เป็นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการประเมินโครงการ นำเสนอครั้งแรกโดย D.L.Stufflebeam และคณะ

นักการประเมินโครงการที่ใช้แบบจำลอง CIPP จะพิจารณาโครงการที่ถูกประเมินในเชิงระบบ (System Approach)

องค์ประกอบของระบบ

CONTEXT

แผนภูมิที่ 1.1 องค์ประกอบของระบบซีพีพีโมเดล

Stufflebeam แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ (CIPP) หมายถึง “กระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่”

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น
- ขั้นที่ 3 ใช้ซิฟฟ์โมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทของวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ และผลการติดตามการประเมินโครงการ
- ขั้นที่ 6 นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบถึงผลกระทบต่างๆ ที่เกิดจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9
3. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางการวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน
5. ได้รับทราบทัศนคติของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่างๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 9 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบาย

รัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 9 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารการจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

กลางในการพัฒนา

4. การติดตามการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน
5. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
6. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยภูมิปัญญาของ

ตนเอง

7. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
8. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และ

ประชาสังคม

9. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาอาชีพโดยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
2. ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า “กทบ.”
2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่ง คราวละสองปี และอาจได้รับการแต่งตั้งได้อีก
3. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
  1. ตาย
  2. ลาออก
  3. เป็นบุคคลล้มละลาย
  4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
  5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
  6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
4. การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด
5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้
  1. กำหนดนโยบาย
  2. กำหนดแผนการจัดการหาเงินทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
  4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ
  5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษา จัดหา
  6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบริหารกองทุน
  7. แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน
  8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้
  9. เพื่อประโยชน์ ในการบริหารอาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ ไปช่วยปฏิบัติงาน เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ได้โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ
  10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
  11. การประชุมของอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

12. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เขียนประชุมคำตอบแทนตามอัตราที่กำหนด หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

13. ให้มีสำนักงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

6. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อม
6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการ
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏในภาคผนวก ก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการ

เลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้าน การเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษ หรือ รอกการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 20(3) คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และ (4) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ทั้งนี้ในกรณีของกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่ ได้กำหนดไว้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้านว่า คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ให้เป็นไปตาม

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏในภาคผนวก ก และภาคผนวก ค)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นหมู่บ้านที่มีผลผลิตที่เกิดจากอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
2. เป็นหมู่บ้านที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่กำหนด และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. คณะกรรมการมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งระเบียบข้อบังคับมีข้อกำหนดในเรื่อง
  - 3.1 ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกตาย
  - 3.2 ข้อบังคับเกี่ยวกับการเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
  - 3.3 ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินและชำระคืนเงินกู้
  - 3.4 ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำบัญชีของกองทุน
4. มีกลุ่ม / องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน
5. มีสมาชิกทั้งประเภทบุคคลและประเภทองค์กร / กลุ่ม ในชุมชน
6. สมาชิกมีส่วนร่วมกับการกองทุนหมู่บ้านในรูปของการถือหุ้น / การออม / ค่าธรรมเนียม / เงินบริจาค
7. สมาชิกมีการฝากเงินออม
8. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีวิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึงและมีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
9. มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ วิธีการในการควบคุมติดตามการใช้เงินกู้ และวิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้

10. กำหนดแนวทางในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ไร่อย่างชัดเจน
(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏในภาคผนวก ข)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

กองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สำนักงานที่ทำการกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ตั้งอยู่ที่ อาคารพาณิชย์ เลขที่ 368/9 ย่าโม 5 หมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่

ศูนย์ประสานงานกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ 42 หมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่

2. วัตถุประสงค์ของกองทุน

1. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกู้เงินเพื่อนำไปลงทุน ทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรมครัวเรือน พาณิชยกรรม และในกรณีฉุกเฉิน
2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านสามารถซื้อหุ้นของกองทุนได้
3. เพื่อนำดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุนจัดสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุกคน
4. เพื่อให้สมาชิกกองทุน ได้เรียนรู้การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

3. แหล่งที่มาของกองทุน

1. เงินที่ได้รับการจัดสรรจากสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9
3. ค่าธรรมเนียมแรกเข้าของสมาชิก
4. เงินค่าหุ้น
5. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
6. เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับจากการบริจาค

4. คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้มีรายชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยในหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ติดต่อกันอย่างน้อย 1 ปี
2. เป็นผู้ที่มีบรรณนิคภาวะ และมีอาชีพเป็นของตนเอง
3. เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนได้
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
5. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือสติฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ
6. ไม่เป็นผู้ติดการพนันหรือสิ่งเสพติดต่างๆ
7. เป็นผู้มีความอดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
8. ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสำโรง หมู่ที่ 9

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏในภาคผนวก ค)

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

กองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 เปิดรับสมัครสมาชิกปีละหนึ่งครั้ง โดยแบ่งประเภทสมาชิกกองทุนหมู่บ้านออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สมาชิกสามัญ คือ สมาชิกผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว
2. สมาชิกสมทบ คือ สมาชิกผู้ที่เป็นบุคคลในครอบครัว

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ผู้สมัครจะต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าในการสมัครสมาชิก คนละ 30 บาท และต้องซื้อหุ้นๆ ละ 100 บาท อย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 10 หุ้น

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ทั้งสมาชิกสามัญและสมาชิกสมทบจะมีสิทธิเท่าเทียมกัน โดยจะได้รับสิทธิในการกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านทุกคน รวมถึงมีสิทธิในการออกเสียงต่างๆ ในการประชุมของกองทุน หรือเสนอ โครงการพัฒนาหมู่บ้านโดยอาศัยค่าใช้จ่ายจากดอกผลของเงินกองทุน และมีสิทธิเสนอเปิดประชุมวิสามัญโดยเข้าชื่อไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด นอกจากนี้สมาชิกยังมีสิทธิได้รับสวัสดิการจัดสรรจากดอกผลของเงินกองทุน เช่น จัดของเยี่ยมในกรณีสมาชิกเจ็บป่วย(ผู้ป่วยใน) มีเงินช่วยเหลือในกรณีเสียชีวิต หรือให้ทุนการศึกษาสำหรับบุตรของสมาชิกที่เรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์ เป็นต้น

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏในภาคผนวก ค)

6. การฟื้นฟูสภาพจากการเป็นสมาชิก

สมาชิกจะขาดจากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 เมื่อ

1. ลาออกและได้รับอนุมัติแล้ว
2. ตาย
3. ย้ายทะเบียนบ้านออกจากบ้านสำโรง หมู่ที่ 9
4. ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน
5. มีคดีฟ้องเพื่อน ไม่สมบูรณ์ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต
6. เป็นบุคคลล้มละลาย
7. เป็นผู้ติดการพนันหรือสิ่งอบายมุข และยาเสพติด
8. ขาดความรักสามัคคี

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏในภาคผนวก ค)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้ การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท แต่ในกรณีการอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว และให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จากนั้นให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบ

โดยเร็ว โดยในการโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือหลักทรัพย์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. ให้คณะกรรมการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา โดยการชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้ โดยคณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้อย่างหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่งหรือดำเนินการอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที และให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา ทั้งนี้สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ จะถูกห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 การขอกู้ยืมเงินจะขอกู้เป็นรายบุคคลหรือขอกู้ในนามกลุ่มก็ได้ ทั้งนี้ให้สมาชิกที่มีความสนใจจะขอกู้เงิน เสนอคำขอกู้พร้อมโครงการต่อคณะกรรมการ

กองทุน โดยจะต้องมีผู้ค้ำประกันอย่างน้อย 2 คน จากสมาชิกกองทุนหรือจากบุคคลที่เป็นข้าราชการที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตำโรงหมู่ที่ 9 มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

ขั้นแรก ตรวจสอบคุณสมบัติของสมาชิกผู้กู้ว่าถูกต้องตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าว คือ ผู้กู้จะต้องเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9 และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและฝากเงินออมทรัพย์มาเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 6 เดือน

ขั้นที่สอง พิจารณาโครงการขอกู้เงินว่าโครงการนั้นมีความจำเป็นและเหมาะสมกับวงเงินกู้ที่เสนอมา รวมถึงมีระยะเวลาการส่งคืนที่เหมาะสม นอกจากนี้โครงการที่เสนอมาจะต้องเป็นโครงการที่มีการดำเนินการจริง

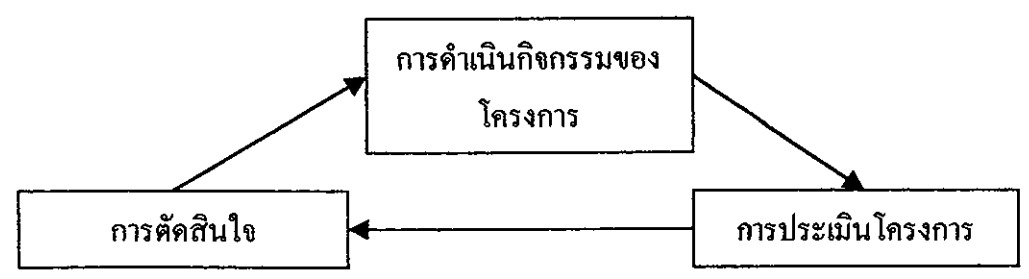
ขั้นที่สาม ตรวจสอบสถานภาพของผู้กู้ รายได้ ประวัติทางการเงินและพิจารณาความสามารถในการชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย นอกจากนี้ยังนำประวัติการทำประโยชน์ให้กับหมู่บ้านมาร่วมพิจารณาด้วยในกรณีที่บุคคลนั้นมีประวัติทางการเงินไม่ดีเท่าที่ควร

เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ต่าง ๆ แล้ว คณะกรรมการมีมติเห็นสมควรอนุมัติให้กู้ยืมเงินได้ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะเรียกสมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้เงินมาทำสัญญาเงินกู้ และให้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารออมสิน สาขาสุรนารี แล้วนำสำเนาบัญชี หน้าที่มีหมายเลขบัญชียื่นต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อทำการ โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ต่อไป
(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏในภาคผนวก ก)

7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล

ใช้แนวความคิดและรูปแบบการประเมิน ตามแบบจำลองชีพฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิ 2.1 แสดงความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

7.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

7.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

7.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

7.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

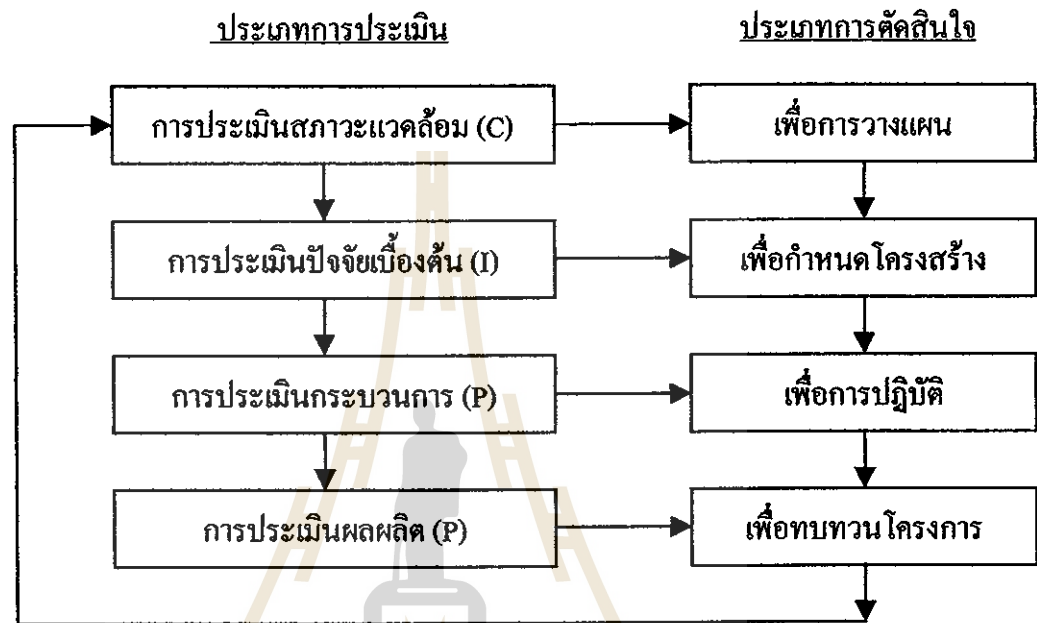
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้โดยการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป และสตีฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

แผนภูมิที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลบีม

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล ดังกล่าวมาแล้ว

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการในระยะที่ 2 (การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ) ต่อเนื่องจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นระยะที่ 1 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตร

ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัย และการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ โดยมีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้บัณฑิตได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถนำไปช่วยในการบริหารจัดการกองทุนในชุมชนที่ตนรับผิดชอบได้

ผลที่จะได้รับจากโครงการนั้นคาดว่าจะมีประโยชน์ต่อหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น ตัวบัณฑิตเองที่ได้เพิ่มพูนความรู้ ยกระดับการศึกษาควบคู่ไปกับการเพิ่มประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ เพื่อให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น อันเนื่องจากวุฒิการศึกษาที่ได้รับ ตลอดจนมีรายได้และช่วยลดรายจ่ายของครอบครัว ในด้านของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น คาดว่าจะได้รับองค์ความรู้และได้ผู้ช่วยในการประสานงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน ส่วนผลที่มีต่อรัฐบาลนั้นคาดว่าโครงการนี้จะได้รับรายงานทั้งผลความก้าวหน้า การวิจัยและประเมินผลเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล และเพื่อนำไปสู่แผนดำเนินการในระยะที่ 3 คือ กองทุนเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนเพื่อเป็นการเชื่อมโยงกับนโยบายที่เกี่ยวข้องอื่นๆของรัฐบาล เช่น นโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ นโยบายอินเทอร์เน็ตตำบล ฯ และผลที่มีต่อระดับประเทศนั้น คือ ประเทศชาติได้พัฒนาทรัพยากรบุคคลที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทดปัญหาบัณฑิตว่างงานในสังคมได้ในระดับหนึ่ง ตลอดจนโครงการนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจในด้านการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของรัฐบาลทางหนึ่งด้วย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

เนื้อหาสำคัญของบทที่ 3 ผู้จัดทำสารนิพนธ์จะนำเสนอรายละเอียดวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ เนื้อหาหลัก ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อย่อยดังนี้

- (1) วิธีการประเมินโครงการ
- (2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- (3) ตัวแปรและตัวชี้วัด
- (4) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
- (5) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- (6) การวิเคราะห์ข้อมูล

รายละเอียดของหัวข้อย่อยแต่ละข้อจะปรากฏอย่างละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ ภาษาอังกฤษเรียกหลายอย่าง เช่น System Theory, System Approach ซึ่งแนวคิดของทฤษฎีเชิงระบบเป็นอีกตัวแบบที่เหมาะสมในการประเมินผลตาม โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพราะเป็นการศึกษาและมองภาพชุมชนท้องถิ่นอย่างองค์รวมและเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย หน่วยขององค์กรหรือหน่วยเปลี่ยนแปลง ซึ่งในที่นี้คือชุมชนท้องถิ่น หน่วยปัจจัยนำเข้า หน่วยนำออกผลผลิต และหน่วยผู้รับผลผลิตซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมองค์การ

ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการประเมินเชิงระบบ เช่น Scriven , Stake , Cronbach , Stufflebeam. ซึ่งสามารถสรุปหลักแนวคิดสั้นๆ ได้ดังนี้

Scriven ได้ให้ความหมายของการประเมิน คือ การรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบการประเมิน เป้าหมายสำคัญของการประเมิน คือ การตัดสินใจคุณค่าของโครงการ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมิน 2 ประการ คือ

1. การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น เพราะการประเมินช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

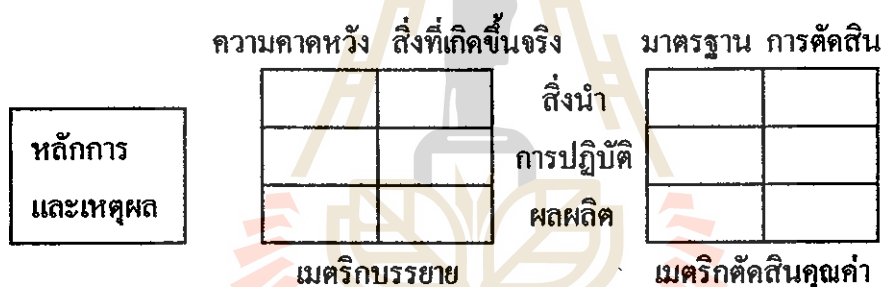
2. การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินในคุณค่าของโครงการ ตลอดจนค้นหาสิ่งที่ดีของโครงการเพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป

ในการประเมินมีวิธีการที่สามารถนำไปใช้ 2 วิธี คือ

1. การประเมินการก่อนมีการปฏิบัติงาน หรือการประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) คือ การประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินโครงการ

2. การประเมินความคุ้มค่า (Pay-off Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

Stake ได้กล่าวถึง การประเมิน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย แล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน โดยได้นำเสนอรูปแบบการประเมิน Stake's Countenance Model ดังแผนภูมิที่ 3.1

แผนภูมิที่ 3.1 เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า

จากแผนภูมิ สเตกได้กำหนดการประเมินออกเป็น 2 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 มิติในแนวตั้ง จำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. สิ่งนำ (Antecedents) หมายถึง สภาพของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้วก่อนที่จะดำเนินการโครงการ
2. การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง การดำเนินการของโครงการตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
3. ผลผลิต (Outcome) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการที่มีการดำเนินโครงการ

มิติที่ 2 มิติในแนวนอน ที่จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนของการบรรยาย (Description) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงหรือที่ต้องการให้เกิดขึ้นที่สามารถสังเกตได้ จำแนกออกเป็นย่อยๆ 2 ส่วน ได้แก่

- 1.1 ความมุ่งหมายที่คาดหวัง หรือต้องการให้เกิดขึ้น
- 1.2 ผลที่เกิดขึ้นจริง
2. ส่วนของการตัดสิน (Judgement) หมายถึง สภาพของการตัดสินใจเชิงประเมิน จำแนกออกเป็นส่งย่อยๆ 2 ลักษณะ ได้แก่
  - 2.1 มาตรฐาน ที่กำหนดขึ้นเพื่อเทียบผลที่เกิดขึ้นว่ามีคุณภาพในระดับใด
  - 2.2 การตัดสิน เป็นการนำผลที่เกิดขึ้นมาเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด

Cronbach การประเมินตามแนวคิดของครอนบาค คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยได้นำเสนอวิธีการประเมินที่ใช้นอกจากการทดสอบ 4 แนวทาง คือ

1. การศึกษากระบวนการ (Process Studies) เป็นการศึกษาสภาพที่เกิดขึ้นในห้องเรียนที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงรายวิชา
2. การวัดศักยภาพของผู้เรียน (Proficiency Measurement) เป็นการพิจารณาศักยภาพของผู้เรียนตลอดเวลาที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม
3. การวัดเจตคติ (Attitude Measurement) เป็นการเน้นความสำคัญของเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอน ที่มีแนวทางการวัดผลได้อย่างหลากหลายวิธี อาทิ การตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการสังเกต เป็นต้น
4. การติดตามผล (Follow-up Studies) เป็นการติดตามผลการทำงาน หรือการให้ผู้เรียนได้ประเมินข้อดี-ข้อจำกัดของรายวิชาว่าควรมีการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างไร

ครอนบาคยังได้เสนออีกว่า การประเมินโครงการไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น แต่ควรจะมีการพิจารณาประเมินผลกระทบข้างเคียงที่เกิดจากโครงการด้วย

และแนวคิดที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้คือแนวคิดของ Stufflebeam ซึ่งได้พัฒนาหลักการและรูปแบบการประเมินแบบซีพีพี (CIPP Model)

แบบจำลองซีพีพีจะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการศึกษาในด้านการใช้ ประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ช่วงเวลาการประเมินตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือนกันยายน 2545 โดยในการประเมินจะแบ่งประเมินกองทุนหมู่บ้านออกเป็นสองระบบ คือ หน่วยระบบของการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมองจากภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 และหน่วยระบบของการดำเนินงานของผู้กู้ โดยมองในส่วนของผู้กู้แต่ละราย แต่ทั้งนี้ทั้งสองระบบจะอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันหรือบริบทเดียวกันนั่นเอง

หากนำมาใช้กับการประเมินแบบซิปป์โมเดล (CIPP Model) จะสามารถประเมินในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาชาวบ้าน ความเข้มแข็งของชุมชน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ เช่น นโยบายของรัฐบาล เงินกองทุน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุน การเตรียมความพร้อม การสร้างความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เช่นการจัดทำระเบียบกองทุน การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน การตรวจสอบการใช้เงินกู้ การรับชำระหนี้ การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมด ที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย เช่น จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้กู้ ยอดเงินให้กู้ จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนดกองทุน การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ ทัศนคติของสมาชิกต่อกองทุน ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยเป็นประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถแจกแจงนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 จำนวนสมาชิกกองทุนและจำนวนผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9

หน่วยในการวิเคราะห์ จะเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ซึ่งก็คือ กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยผู้วิจัยจะทำการวิจัยโดยสุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรในหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยแยกตามพื้นที่ส่วนต่างๆของหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพ อายุ และเพศ โดยมีจำนวนประชากร 629 คน เป็นชาย 303 คน หญิง 326 คน มี 306 หลังคาเรือน

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากการวิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) จากประชากร 20% ของครัวเรือนประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน ตามหลักการประเมินเพื่อการพัฒนา ผู้ให้ข้อมูล คือ ประธานกองทุน รองประธานกองทุน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน สมาชิกผู้กู้เงินกองทุน และประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแต่อาศัยอยู่ในชุมชน

3. ตัวชี้วัดและตัวแปร

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ผู้วิจัยแบ่งตัวชี้วัดการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ ตัวชี้วัดบริบทและตัวชี้วัดการประเมินโดยภาพรวม ดังรายละเอียดตามแผนภูมิที่ 3.2

1. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A และ B โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- 1.1.1 ความยากจนของประเทศ
- 1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- 1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- 1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของประชาชน ในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 1.2.2 สภาพปัจจุบัน
- 1.2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน
- 1.2.4 ด้านวัฒนธรรม
- 1.2.5 ผู้นำชุมชน และการรวมกลุ่มในชุมชน

2. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย

- 2 หน่วยระบบ คือ
1. หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
  2. หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ตัวชี้วัดที่จะประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 มีดังนี้

2.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ

2.1.1 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1. นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
2. เงิน 1 ล้านบาท
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน
4. คณะกรรมการกองทุน
5. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

2.1.2 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1. การคัดเลือกผู้กู้
2. การรับชำระหนี้
3. การทำบัญชีของกองทุน

2.1.3 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
  - 1.1 จำนวนผู้กู้
  - 1.2 ยอดเงินให้กู้
  - 1.3 จำนวนสมาชิกกองทุน
2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
  - 2.1 ความรู้สึของผู้ที่กู้ไม่ได้
  - 2.2 การขยายกิจการของผู้กู้
  - 2.3 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
  - 3.1 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
  - 3.2 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ
  - 3.3 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

2.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ

2.2.1 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. หนี้สินธนาคารของผู้กู้
3. หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
4. อาชีพหลักของผู้กู้

5. รายได้ของครอบครัว

2.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1. เงินที่กู้มาได้
2. เงินอื่นๆ
3. สถานที่และวัตถุดิบ
4. เทคนิควิธีทำงาน

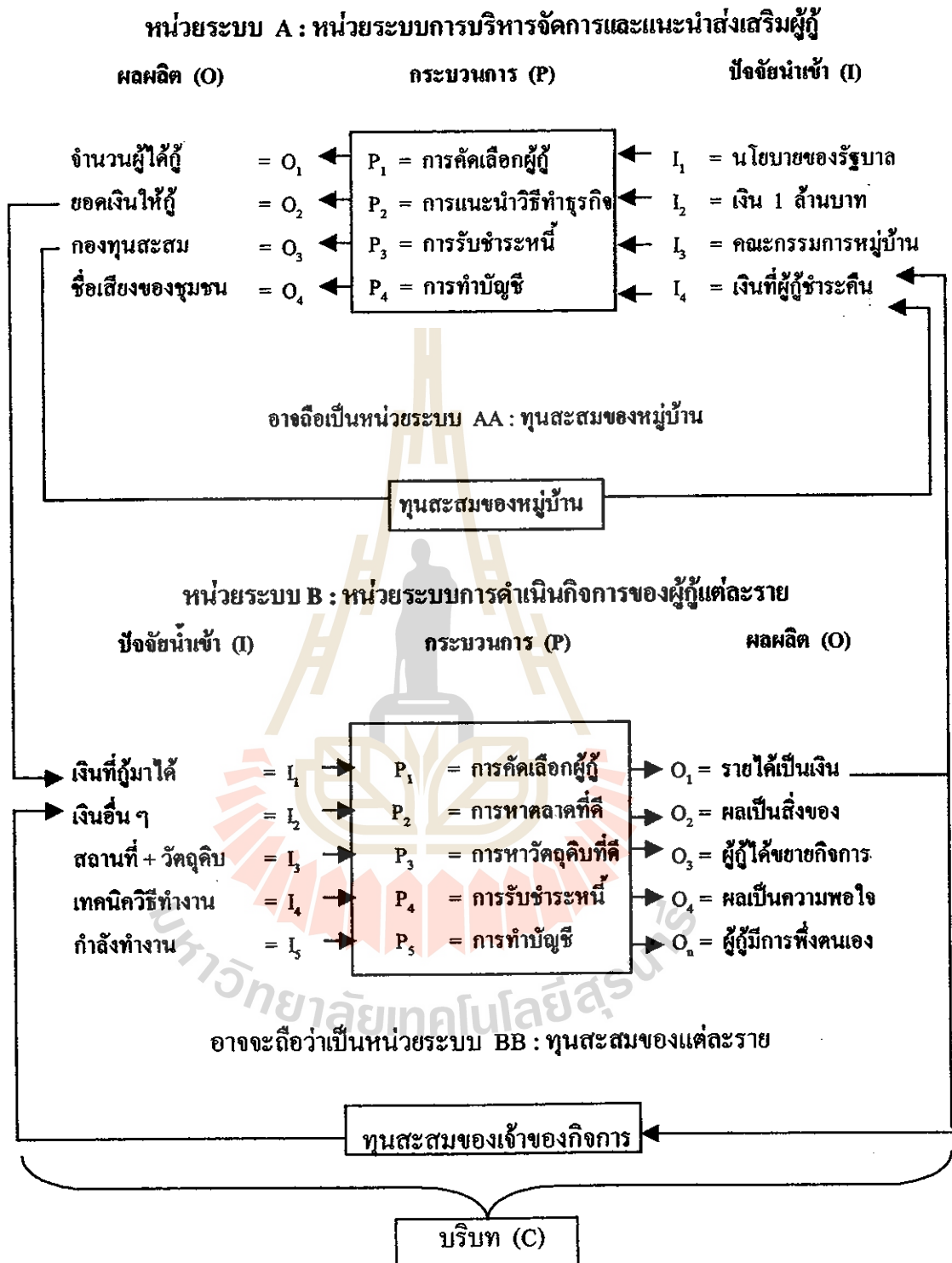
2.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1. การทำกิจการอย่างถูกวิธี
2. การหาตลาดที่ดี
3. การทำบัญชี

2.2.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
  - 1.1 รายได้เป็นเงิน
  - 1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
2. ผลกระทบ โดยตรง (Direct Impact)
  - 2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
  - 2.2 ผู้กู้ได้ดำเนินกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
3. ผลกระทบ โดยอ้อม (Indirect Impact)
  - 3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
  - 3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
  - 3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของระบบ A ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะ หน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าผู้กู้มีความขยันหมั่นเพียรและนำเงินที่กู้ได้ไปดำเนินการจริงตามโครงการที่เสนอ หน่วยระบบ B ก็น่าจะประสบความสำเร็จด้วย

แผนภูมิที่ 3.2 แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซัพพลายโมเดล”

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ในการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุด โดยกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึก หรืออาจจะแสดงความเห็นใจทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกส่วนบุคคลมากขึ้น เป็นการสัมภาษณ์ตามหน่วยระบบ B คือการสัมภาษณ์ผู้รู้เป็นรายบุคคล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตาม บร.11

2. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการการสังเกต โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ แยกได้เป็น

2.1 การสังเกตโดยเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้ประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมาย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูล (ตาม บร.11) โดยที่กลุ่มเป้าหมายรับทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน

2.2 การสังเกตโดยบุคคลภายนอก ผู้วิจัยเป็นผู้การสังเกตโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ดีกว่าตนถูกสังเกต เช่นการสังเกตการประกอบอาชีพของผู้ดูแลราย และบันทึกข้อมูลได้ทันที โดยใช้เครื่องมือแต่ละชนิดในการประเมิน

3. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้แล้ว คือ ข้อมูลมือสอง (Secondary Data) ได้แก่

1. กชช 2 ค
2. เอกสารต่างๆ ของกองทุน
3. เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลหมู่บ้าน
4. แผนที่หมู่บ้าน

4. เวทีประชาคมตำบล เป็นเวทีสะท้อนความคิดเห็นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของกองทุน โดยประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน ร่วมกันประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในตำบล

ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือถูกจัดเก็บในแบบรายงาน บร.1-12 ดังต่อไปนี้

1. บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนในหมู่บ้าน)
  - ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้แล้วคือข้อมูลมือสอง(Secondary Data)
2. บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
  - ใช้ตัวอย่างประมาณ 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้าน
3. บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
  - ใช้ตัวอย่างประมาณ 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้านจากกลุ่มตัวอย่าง จากการสัมภาษณ์ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไปในชุมชน (ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกของกองทุน)
4. บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
  - รวบรวมจากเอกสารของกองทุนและสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน
5. บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีประชาคม การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
  - สรุปการจัดเวทีประชาคมกรรมการกองทุนในตำบล
6. บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีประชาคมกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
  - สรุปผลการจัดเวทีประชาคมของผู้กู้เงินแต่ละกลุ่มอาชีพ
7. บร.7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน)
  - รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน
8. บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ SMEs)
  - เลือกโครงการที่มีความเป็นไปได้ในตำบล มาจัดทำเป็นโครงการตัวอย่าง
9. บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
  - โดยสุ่มตัวอย่าง 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้าน
10. บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
  - สรุปจากการจัดเวทีประชาคมประชาชนในตำบล
11. บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณีของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน)
  - รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสารกองทุน
12. บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
  - รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร วัตถุ หรือสถานการณ์ ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด ซึ่งจำแนกข้อมูลได้ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง โดยใช้เครื่องมือในการประเมิน เช่น การสัมภาษณ์ สังเกต และตอบแบบสอบถาม เป็นต้น

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยสามารถเลือกใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น เอกสารของหมู่บ้าน เอกสารของกองทุน กชช.2ค และเอกสารต่างๆของทางราชการ เป็นต้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. วิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมมาได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี โดยค่าสถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูลเป็นค่าสถิติที่แสดงด้วยลักษณะและแปลผลอย่างครอบคลุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวนนักเรียน รายได้ของประชากรในชุมชน เป็นต้น

2. วิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยาย ความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ อาทิ การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา หรือข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้อย่างชัดเจน ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน ความเข้มแข็งของชุมชน ความสามัคคีของกรรมการกองทุน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านลำโรงหมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่นี้ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-3 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 4 ส่วน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 3 ประการ อันได้แก่
  - 4.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 บรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ เพียงใด
  - 4.2 เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
  - 4.3 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยในการประเมินจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริงเป็นสำคัญ สำหรับตัวแปรหรือตัวชี้วัดที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่าได้ ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงภาวะความยากจนของประชาชนในประเทศไทย พบว่าคนไทยส่วนใหญ่ยากจนลงกว่าเดิม โดยวิกฤตเศรษฐกิจทำให้คนยากจนเพิ่มขึ้น โดยปี 2539 คนจนมีจำนวน 6.8 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2540 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13 หรือ 7.9 ล้านคน และในปี พ.ศ. 2541 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.9 หรือ 9.9 ล้านคน แต่ในปี พ.ศ. 2544 ลดลงเหลือร้อยละ 13 หรือ 8.2 ล้านคน หากพิจารณาจากตัวเลขความยากจนโดยอาศัยเกณฑ์เส้นความยากจน พบว่า ความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2531 สัดส่วนคนจนอยู่ในระดับร้อยละ 32.6 และลดลงเหลือร้อยละ 23.2 ในปี พ.ศ. 2535 และเหลือเพียงร้อยละ 11.4 ในปี พ.ศ. 2539 แต่เมื่อเกิด

วิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 มีผลทำให้สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี พ.ศ. 2541 และร้อยละ 15.9 ในปี พ.ศ. 2542 อย่างไรก็ตามความยากจนเริ่มจะลดน้อยลงตั้งแตปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา โดยสัดส่วนความยากจนลดลงเหลือร้อยละ 14.2 ในปี พ.ศ. 2543 และร้อยละ 13.0 ในปี พ.ศ. 2544 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2542 เหลือเพียง 8.2 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2544 หรือลดลง 1.7 ล้านคนในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2545).

นอกจากนี้ยังพบว่า ความยากจนส่วนใหญ่เกิดในพื้นที่ชนบท โดยร้อยละ 19 ของคนไทย ในชนบทอยู่ในระดับยากจน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติมาก และพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนคนจนสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ ถึง 2 เท่า ในขณะที่กรุงเทพมหานคร มีคนจนน้อยกว่า ร้อยละ 1 และคนจนในจังหวัดที่ยากจนที่สุด 17 จังหวัด คิดเป็นจำนวนถึง 2 ใน 3 ของคนจนทั้งประเทศ (ที่มา : นสพ.กรุงเทพธุรกิจ, 31 พ.ค. 2545)

หากนำจำนวนคนจนมาจำแนกตามอาชีพ พบว่าอาชีพเกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีที่ดิน ทำกินเป็นของตนเอง มีสัดส่วนคนจนมากที่สุดถึงร้อยละ 52.0 ในปี พ.ศ. 2537 และเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 58.2 ในปี พ.ศ. 2539 แต่มีสัดส่วนลดลงในปี 2541 โดยลดลงเหลือร้อยละ 55.4

ตารางที่ 4.1 เส้นความยากจน สัดส่วนและจำนวนคนจน

ปี	เส้นความยากจน (บาท/คน/เดือน)	สัดส่วนคนจน (ร้อยละ)	จำนวนคนจน (ล้านคน)
2531	475	32.6	17.9
2533	522	27.2	45.3
2535	600	23.2	13.5
2537	636	16.3	9.7
2539	737	11.4	6.8
2541	878	13.0	7.9

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

: ประมวลผล โดยกองประเมินผลการพัฒนา ศสช.

ตารางที่ 4.2 สัดส่วนคนงานจำแนกตามภูมิภาค

ปี	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้	กรุงเทพฯและ ปริมณฑล
2531	26.6	32.0	48.4	32.5	6.1
2533	22.3	23.2	43.1	27.6	3.5
2535	13.3	22.6	39.9	19.7	1.9
2537	9.2	13.2	28.6	17.3	0.9
2539	6.3	11.2	19.4	11.5	0.6
2541	7.6	9.1	24.0	14.6	0.6

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน
: ประมวลผล โดยกองประเมินผลการพัฒนา ศสช.

ตารางที่ 4.3 จำนวนคนงาน จำแนกตามอาชีพ พ.ศ. 2537-2541

อาชีพ	จำนวน(ล้านคน)			สัดส่วน (ร้อยละ)		
	2537	2539	2541	2537	2539	2541
1.เกษตรกร	5.02	4.02	4.41	52.0	58.7	55.4
1.1 เจ้าของที่ดิน	4.38	3.47	3.70	45.4	50.7	46.5
1.2 ผู้เช่าที่ดิน	0.64	0.55	0.71	6.6	8.0	8.9
2.คนงานเกษตร	1.25	0.86	1.14	13.0	12.6	14.3
3.ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต	0.9	0.73	0.75	9.3	10.7	9.4
4.เสมียน/พนักงาน	0.2	0.11	0.19	2.1	1.6	2.4
5.อาชีพอื่นๆ	2.28	1.12	1.49	23.6	16.4	18.4
รวม	9.65	6.84	7.95	100	100	100

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน
: ประมวลผล โดยกองประเมินผลการพัฒนา ศสช.

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ในปัจจุบันภาคธุรกิจของไทยกว่าร้อยละ 99 เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งส่วนใหญ่ประสบปัญหาสภาพคล่องต่ำ มาตรฐานทางบัญชีไม่เป็นที่ยอมรับ ขาดแคลนแหล่งเงินทุน เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีทุนจดทะเบียนต่ำ สินทรัพย์ขนาดเล็ก ทำให้ขาดหลักประกันในการกู้เงินจากสถาบันการเงินเอกชน

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ภาครัฐต้องวางนโยบายและแนวทางในการช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมเหล่านี้ โดยได้กระทำผ่านกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา โดยการให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการประกอบการ รวมถึงมีโครงการให้ความช่วยเหลือแก่ลูกหนี้ที่เป็น NPL ด้วย นอกจากนี้ยังมีการให้สินเชื่อผ่านทางสถาบันการเงินพิเศษ ได้แก่ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม(บอย.) บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมทั้งการค้าประกันสินเชื่อผ่านทางบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.)

ในช่วงปี 2544 – 2549 กระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดทำแผนนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 นโยบายรัฐบาล และบทบาทภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรมไว้ดังนี้

มาตรการเร่งด่วนระยะสั้น

1. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาและศักยภาพของท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าโดยกระทรวงอุตสาหกรรมจะร่วมสนับสนุนในด้านความรู้สมัยใหม่ เทคนิคการผลิตและการบริการจัดการ รวมทั้งการทำตลาด เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่าย

2. ร่วมผลักดันการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมทั้งแก้ไขสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรมด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เน้นการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนพร้อมกับการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ สนับสนุนการนำเครื่องจักรมาจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ในการเพิ่มทุนทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการเดิม เพิ่มโอกาสทางเลือกด้านแหล่งเงินให้ผู้ประกอบการใหม่ อันจะช่วยสร้างและรักษาฐานการผลิต การจ้างงาน การสร้างรายได้ และการส่งออก

3. ให้ความช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม โดยจัดบริการปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิต การบริหารจัดการ การลดต้นทุนพลังงาน การประหยัดพลังงาน และการใช้พลังงานทดแทน

4. สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรเพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการกู้ยืม ผลักดันความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์เพื่อสนับสนุนสินเชื่อแก่ SMEs เร่งปรับโครงสร้างการบริการเพิ่มสาขาและเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์สินเชื่อพร้อมทั้งลดอัตราดอกเบี้ยของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.)

5. เร่งรัดการปรับโครงสร้างภาษี เพื่อช่วยลดต้นทุนและข้อเสียเปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย

6. ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงานและมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ทันสมัยเอื้อต่อการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม

7. เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิต การจัดการ และการตลาดให้บังเกิดผลอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

8. พัฒนาสมรรถนะบุคลากรและองค์กรภาครัฐและเอกชนด้านเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยภาคอุตสาหกรรม และด้านระบบการจัดการตามมาตรฐานสากล เช่น ISO 9000, ISO 14000, ISO 18000 และ HACCP เป็นต้น เพื่อให้มีศักยภาพพร้อมรองรับการปรับตัวสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ ในธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กสำหรับเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

9. กำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบและเตรียมความพร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้า ทั้งจากข้อตกลง WTO AFTA และกลุ่มเศรษฐกิจอื่น ๆ รวมทั้งการค้า และการลงทุน และการวิเคราะห์ผลกระทบตามข้อตกลงภายใต้กรอบข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศรวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการค้า การลงทุน และการวิเคราะห์ผลกระทบตามข้อตกลงภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

มาตรการระยะยาว

1. ปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศโดยค้ำประกันทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาไทย ศักยภาพในการผลิตและการตลาด และการใช้วิทยาศาสตร์ในประเทศให้สอดคล้องกับการพึ่งพาจากต่างประเทศ

2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเชื่อมคองอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ที่จะก่อให้เกิดผลต่อเนื่องต่อการปรับโครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานของประเทศ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบ เชื่อมโยงของอุตสาหกรรม

3. สร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพการพัฒนาและม ีฐานความรู้ความชำนาญสูง โดยส่งเสริมให้ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารและแปรรูปเกษตรอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพของโลก

4. พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาค อุตสาหกรรมของประเทศ โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือการวิจัยและพัฒนาผลิต ภัณฑ์และเทคโนโลยีระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา รวมทั้งผลักดันให้เกิดเครือข่าย สารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด และส่งเสริมให้ SMEs ดำเนินกิจการค้าพาณิชย์อี เล็กทรอนิกส์

5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน รวมถึงสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงาน ของกองทุนร่วมทุน ตลอดจนระบบการค้าประกันสินเชื่อ เพื่อพัฒนารุรกิจอุตสาหกรรมขนาด กลางและขนาดเล็กโดยจัดทำแผนพัฒนารุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กให้เข้าถึง แหล่งสินเชื่อ และเพิ่มปริมาณสินเชื่อ SMEs รายย่อยตามความจำเป็น

6. สนับสนุนและการกำหนดมาตรฐานเพิ่มมูลค่าเพิ่มสินค้าอุตสาหกรรมสนับสนุนเพิ่ม ผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเพื่อการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเพิ่มผลิตภาพการผลิตรวมภาค อุตสาหกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 2.5 ต่อปี รวมทั้งสร้างเครือข่ายและขบวนการเพื่อการพัฒนา ปัจจัยหลักที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จในการเพิ่มผลผลิต เช่น พัฒนานวัตกรรมเพิ่มขีดความ สามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

7. สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่นชุมชนและภูมิภาค ให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรม ที่มีระบบการจัดการที่เข้มแข็ง และนำไปสู่การพัฒนาตามระบบบริหารคุณภาพที่ยั่งยืน โดย พัฒนากลุ่มอาชีพในท้องถิ่นส่งเสริมการผลิตสินค้าไทย สร้างเครื่องหมายสินค้าท้องถิ่นรวมทั้ง สนับสนุนการจัดระบบพื้นที่อุตสาหกรรม ในรูปของนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีศักยภาพจะ พัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศ โดยส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมให้เข้าไปตั้งโรงงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม

8. ส่งเสริมการรับช่วงและเชื่อมโยงการผลิตระหว่างกิจการอุตสาหกรรมในลักษณะ ของกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อให้มีการสนับสนุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกันและเชื่อมโยง

ธุรกิจชุมชนที่เข้มแข็งกับธุรกิจอุตสาหกรรมตลอดจนจัดตั้งกลุ่มอุตสาหกรรมที่สามารถแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกันได้และเป็นพันธมิตรกัน (Industrial Cluster)

9. กำกับดูแลสถานประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงภัยและมีมลภาวะสูง สนับสนุนให้ย้ายไปยังเขตประกอบการอุตสาหกรรม โดยลดค่าของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม ให้ได้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ตลอดจนส่งเสริมและผลักดันการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติโดยเน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม เช่น ปรับปรุงมาตรฐานการจัดการมลพิษทางอากาศ ควบคุมคุณภาพอากาศให้สารมลพิษต่าง ๆ อยู่ในพิสัยมาตรฐาน บังคับให้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับกิจการที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษและส่งเสริมการผลิตที่สะอาด รวมทั้งให้องค์กรส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลสถานประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมผ่านระบบการจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

10. พัฒนาระบบสารสนเทศสถานะอุตสาหกรรม และกฎระเบียบมาตรการทางการค้าและการส่งออก ให้เชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึงระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค รวมถึงองค์กรที่เป็นกลไกบริหารส่วนระดับท้องถิ่น เพื่อสร้างระบบข้อมูลเตือนภัยและเป็นข้อมูลเพื่อการปรับตัวได้ทันสถานการณ์

11. เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันอิสระ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละสาขา ได้แก่ สถาบันผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือน สถาบันยาและเคมีภัณฑ์ สถาบันอุตสาหกรรมเซรามิกส์ และสถาบันอุตสาหกรรมพลาสติก

12. ส่งเสริมและขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค เพื่อสร้างพันธมิตรทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ทั่วประเทศมีกระบวนการประเมินผลการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง (บริษัทศูนย์วิจัยไทยพาณิชย์จำกัด , 2545)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ในปี พ.ศ. 2544 มูลค่าการส่งออกลดลงร้อยละ 6.9 ขณะที่มูลค่าการนำเข้าลดลงในอัตราที่น้อยกว่า คือ ร้อยละ 2.8 ทำให้ดุลการค้าเกินดุลลดลงมากกว่าครึ่งเมื่อเทียบกับปีก่อน อย่างไรก็ตาม ดุลบริการบริจาดยังคงเกินดุลอยู่ในระดับใกล้เคียงกับปี พ.ศ. 2543 ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 6.2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เทียบกับ 9.3 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปีก่อน ซึ่งภาวะการส่งออกที่แย่งมาจากการหดตัวของสินค้าอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ ซึ่งหดตัวถึงร้อยละ 6.9 โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มที่ใช้เทคโนโลยีสูง เช่น แผงวงจรไฟฟ้าและชิ้นส่วน ซึ่งเป็นผลมาจากอุป

สงค์ของประเทศคู่ค้าที่ลดลง โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดสำคัญของไทย ลดลงร้อยละ 10.7 และ 2.7 ตามลำดับ คิดเป็นมูลค่าประมาณร้อยละ 35 ของมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมด เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศแล้ว อุปสงค์ในประเทศที่มีการอ่อนตัวลงประกอบกับมูลค่าส่งออกลดลงมากทำให้มูลค่าการนำเข้าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2543 ลดลงตามไปด้วย โดยสินค้านำเข้าในหมวดวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบลดลงตามภาวะการส่งออกที่ซบเซา ขณะที่การนำเข้าสินค้าทุนก็หดตัวเช่นกัน เนื่องจากความต้องการลงทุนเพื่อขยายกำลังการผลิตมีน้อย

อุตสาหกรรมบริการเจริญคุดลดลงจากปี พ.ศ.2543 เล็กน้อย ส่วนหนึ่งเพราะรายได้จากแรงงานไทยในต่างประเทศลดลงตามภาวะการชะลอตัวของเศรษฐกิจในประเทศได้หวั่น ซึ่งเป็นแหล่งจ้างงานสำคัญของแรงงานไทย ขณะที่รายรับจากการท่องเที่ยวยังอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ แม้ว่าจะได้รับผลกระทบบ้างจากเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา

ในระยะ 5 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2545 (มกราคม-พฤษภาคม) การค้าของประเทศไทยเกินดุล มีมูลค่า 1,228 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนใหญ่ประเทศคู่ค้าที่ไทยมีดุลการค้าเกินดุล ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฮองกง สหภาพยุโรป สิงคโปร์ และแอฟริกา ส่วนการขาดดุลการค้าของประเทศนั้น ส่วนใหญ่ประเทศที่ไทยขาดดุลการค้ามี ได้แก่ ญี่ปุ่น มาเลเซีย ตะวันออกกลาง เกาหลีใต้ จีน ได้หวั่น ออสเตรเลีย ยุโรปตะวันออก และอเมริกาใต้

สำหรับในช่วงครึ่งหลังของปี พ.ศ. 2545 การฟื้นตัวของประเทศคู่ค้าจะเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การส่งออกปรับตัวดีขึ้น อย่างไรก็ตาม หากการฟื้นตัวของการส่งออกนำโดยการฟื้นตัวของสินค้าในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ การส่งออกของไทยน่าจะแสดงการฟื้นตัวที่ช้ากว่าของประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีสัดส่วนสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ต่อสินค้าส่งออกสูงกว่า ส่วนการนำเข้าก็น่าจะฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2545 ตามการบริโภค การลงทุน และการส่งออก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2545)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

การพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ส่งผลให้สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีความเสื่อมโทรมลงเนื่องเป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถแยกผลกระทบที่มีต่อประชาชนและสังคมได้ดังนี้

พื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนป่าไม้ที่เหลืออยู่เทียบกับพื้นที่ทั้งหมดของภาค พบว่าภาคเหนือ เป็นภาคที่ยังคงมีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้มากที่สุดในประเทศ คือ 45.66 ล้านไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43.06 ของพื้นที่ในภาคเหนือ แม้ว่าจะถูกทำลายไปถึง 37.01 ล้านไร่ ในช่วงปี พ.ศ. 2504-2541 รองลงมาคือภาคกลางและตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคใต้ ตามลำดับ ส่วนภาคที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมดน้อยที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเคยมีพื้นที่ป่าไม้มากถึง 44.31 ล้านไร่ในปี พ.ศ. 2504 แต่ในปัจจุบันเหลือเพียง 12.43 ล้านไร่เท่านั้น

ตารางที่ 4.4 พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย

ภาค	ปี 2504		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย*
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.20
กลางและตะวันตก	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ใต้	18.52	41.89	7.58	17.15	10.94
ตะวันออก	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
รวมทั้งประเทศ	171.02	53.33	81.07	25.28	89.95

หมายเหตุ : * พื้นที่ถูกทำลายตั้งแต่ปี 2504-2541

ที่มา : ส่วนศูนย์ข้อมูลกลาง กรมป่าไม้

ความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดิน พบว่า ภาคเหนือมีภาวะการชะล้างพังทลายของดินในระดับรุนแรงมากที่สุด คือ 8.68 ในขณะที่ภาคใต้ มี 2.93 ภาคกลางมี 1.00 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินน้อยที่สุด คือมีเพียง 0.33

ตารางที่ 4.5 ความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินในภาคต่างๆ

ระดับความรุนแรง	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั่วประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม(ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
(%)	(53.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค(ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.20	320.69

หมายเหตุ : 1) รุนแรงปานกลาง พื้นที่นี้มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่ พืชสวน ไม้ผล ไม้ยืนต้น และสวนป่า

2) รุนแรงพื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตรต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเคร่งครัด

3) รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร ควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ด้านมลภาวะทางน้ำ จากการสำรวจแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างและแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง พบว่า ปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำ ของแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างมีเพิ่มขึ้น คือมี 1.0 มิลลิกรัม/ลิตร ในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งดีขึ้นจากปี พ.ศ. 2540 ที่มี ปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำเพียง 0.5 มิลลิกรัม/ลิตร ในขณะที่แม่น้ำท่าจีนตอนล่างในปี พ.ศ. 2541 มีปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำ 1.3 มิลลิกรัม/ลิตร ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ที่มี 0.9 มิลลิกรัม/ลิตร ถือว่าปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำดีขึ้นแต่หากเทียบกับค่ามาตรฐานแล้วพบว่ายังต่ำกว่าค่ามาตรฐานที่ต้องไม่ต่ำกว่า 2.0 มิลลิกรัม/ลิตร หากพิจารณาจากค่าบีโอดี พบว่าค่ามาตรฐานต้องไม่ต่ำกว่า 4.0 มิลลิกรัม/ลิตร น้ำพบว่าในปี พ.ศ. 2541 ค่าบีโอดีที่ตรวจสอบได้มีค่าลดลงจากปีก่อนทั้งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างและแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง

ตารางที่ 4.6 สถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539-2541

แหล่งน้ำ	ค่ามาตรฐาน	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541
แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง				
ออกซิเจนละลายในน้ำ(มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	0.7	0.5	1.0
บีโอดี(มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 4.0	6.2	3.1	2.8
แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง				
ออกซิเจนละลายในน้ำ(มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	1.2	0.9	1.3
บีโอดี(มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 4.0	2.0	2.4	2.0
แบคทีเรีย (mpn/100มิลลิลิตร)	-	10,000	41,000	2,400

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

1.1.5 ความเคื่อดร็อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

จากการสำรวจภาคเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2542 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2543) พบว่า ในปี พ.ศ. 2542 แต่ละคนครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 152,748 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ย 122,856 บาท และมีหนี้สินเฉลี่ย 71,713 บาท คิดเป็นสัดส่วนของหนี้สินต่อรายได้เท่ากับร้อยละ 47 ซึ่งนับว่าสูงพอสมควร ในจำนวนหนี้สินส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59) ใช้ไปเพื่อการใช้จ่ายในครัวเรือน และที่เหลือร้อยละ 41 ถูกใช้เพื่อการลงทุน ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ย้อนกลับมาสู่ครัวเรือนได้ในอนาคต

จำนวนหนี้สินและการกระจายหนี้สินแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละท้องที่ กล่าวคือ ครัวเรือนในกรุงเทพฯ (รวมนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ) มีหนี้สินสูงที่สุด คือ 115,711 บาท สูงกว่าครัวเรือนในภาคใต้ ซึ่งมีหนี้สินต่ำที่สุดถึง 2 เท่า (57,123 บาท) ครัวเรือนในภาคเหนือมีหนี้สินเป็นที่สองรองลงมา ตามด้วยภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

ครัวเรือนในกรุงเทพฯ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนหนี้สินที่ใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือนสูงพอกัน คือ กว่าร้อยละ 60 ของหนี้สินจะใช้เพื่อการบริโภค ในขณะที่ครัวเรือนในภาคใต้ใช้เพื่อบริโภคเพียงร้อยละ 56 ส่วนครัวเรือนในภาคกลาง หนี้สินส่วนใหญ่ จะใช้เพื่อการลงทุน (ร้อยละ 57)

หนี้สินเพื่อการลงทุน เกือบทั้งหมดของครัวเรือนในกรุงเทพฯ อยู่นอกภาคการเกษตร (ร้อยละ 99) แต่ในภาคอื่นๆมากกว่าครึ่งของหนี้สินเพื่อการลงทุนจะใช้เพื่อการเกษตร (ร้อยละ 50 ในภาคเหนือ ร้อยละ 53 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ 53 ในภาคใต้) ยกเว้นครัวเรือนในภาคกลางที่มีหนี้สินเพื่อการเกษตรเพียงร้อยละ 45 เท่านั้น

ตารางที่ 4.7 การกระจายร้อยละของจำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมและภาค พ.ศ. 2542

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม	กทม.	กลาง	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	รวม
เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน	63.2	42.6	62.9	61.9	56.0	58.6
เพื่อใช้ทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร	36.0	31.6	18.3	17.4	19.9	24.9
เพื่อใช้ทำการเกษตร	0.4	25.8	18.6	20.0	23.4	16.1
อื่นๆ	0.4	0.1	0.2	0.8	0.7	0.4
หนี้สินทั้งสิ้น	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวนเงิน	115,711	63,407	73,013	60,329	57,123	71,713

หมายเหตุ : กรุงเทพฯ รวมนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

ภาคกลาง ไม่รวม กรุงเทพฯ รวมนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

ที่มา : คำนวณจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมเมือง พ.ศ. 2542

สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2543

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ที่ผ่านมานั้น ตั้งอยู่บนหลักทฤษฎีการสร้างความสัมพันธ์ ที่นำเสนอจากประเทศตะวันตก และใช้ต้นแบบการพัฒนาของประเทศตะวันตกเป็นแม่แบบการดำเนินการ เริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ให้แก่ประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมและโลกาภิวัตน์ การสร้างผลลัพธ์ในเชิงลบที่สำคัญหลายประการพร้อมๆกัน ได้แก่

1. การสถาปนาระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ที่วางพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์แบบเมืองแม่ และเมืองบริวาร ทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาประเทศที่เป็นเมืองแม่ หรือศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นตลาดนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมหนัก เช่น เทคโนโลยีที่มีราคาสูง และทำหน้าที่ผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมประกอบชิ้นส่วนที่ใช้แรงงานเป็นหลัก มีมูลค่าเพิ่มไม่สูงมากนัก แต่ก่อให้เกิดการขาดดุลการค้า การขาดเงินออมภายในประเทศ การมีหนี้กับต่างประเทศ และการพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมากขึ้น

2. ก่อให้เกิดโครงสร้างรัฐแบบอำนาจนิยม ที่ประสานสัมพันธ์กับการผูกขาดระดับโลก เกี่ยวกับระบบผูกขาดอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง การมีระบบราชการที่ใหญ่โต ที่ต้อง

ประสานกับระบบอำนาจอิทธิพลทั้งในเมืองและชนบท ทำให้เกิดระบบวัฒนธรรมอำนาจนิยมแบบเจ้าขุนมูลนาย วัฒนธรรมนักเลงและระบบเจ้าพ่อท้องถิ่น

3. เกิดการพึ่งพาเทคโนโลยี ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ และไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องต้นทุนทางสังคม
4. เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างการเกษตรกับอุตสาหกรรม ระหว่างคนรวยกับคนจน
5. การนิยมตะวันตก ทำให้คนไทยลืมนคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ทอดทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. เกิดการพึ่งพหลายของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร จนเกิดการเสียสมดุลและความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรบนดิน ในดิน และในน้ำ
7. การพึ่งพหลายของเกษตรกรรมและชุมชนในชนบท ได้แก่ ปัญหาความยากจน การล่มสลายของเกษตรกรรายย่อย ทำให้ครอบครัวแตกแยก มีการอพยพย้ายถิ่น ปัญหาการขายแรงงาน ปัญหาโสเภณี
8. เกิดการเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม ศีลธรรมจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยไม่คำนึงถึงแบบแผนของวัฒนธรรมเดิม และสร้างวัฒนธรรมบริโภคนิยม ที่ไม่ก่อประโยชน์ทางสมองและสุขภาพ อาทิ สถานเริงรมย์ ยาเสพติด การพนัน การขายบริการทางเพศ
9. การรวมศูนย์ที่กรุงเทพฯ ทำให้การขยายตัวของกรุงเทพฯเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทางนำไปสู่การแก้ปัญหาการจราจร น้ำเสีย มลภาวะ และประชากรเพิ่มขึ้นเกิดเป็นชุมชนแออัด
10. เกิดปัญหาสุขภาพอนามัยที่เกิดจากการดำเนินชีวิต

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

คนไทยในปัจจุบันมีความนิยมในวัฒนธรรมต่างชาติเป็นอย่างมาก วัฒนธรรมของสังคมตะวันตกหรือแม้แต่วัฒนธรรมของตะวันออกด้วยตนเองอย่างญี่ปุ่น มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน ความนิยมตามอย่างต่างชาติมีให้เห็นกันทั่วไป เช่น ถ้าประเทศเหล่านั้นผลิตสินค้าหรือเครื่องใช้ฟุ่มเฟือยต่างๆ ขึ้นมา คนไทยที่มีความนิยมในวัฒนธรรมต่างชาติก็จะพยายามซื้อหาสินค้าเหล่านั้นมาเป็นของตนในระยะเวลาไม่นาน โดยต่างคิดว่านั้นคือสิ่งที่โก้ทันสมัยสมควรเลียนแบบ ซึ่งส่วนมากพยายามเดินตามวัฒนธรรมต่างชาติทุกอย่างจนลืมนึกถึงความจริงและความเป็นอยู่ของสังคมไทย

เมื่อพิจารณาถึงตัวเลขการส่งออกและนำเข้าสินค้าต่างๆแล้ว จะพบว่าตัวเลขการส่งออกและการนำเข้ามีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ปริมาณตัวเลขทั้งสองมีความแตกต่างกัน โดยการ

เพิ่มขึ้นของอัตราการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศจะมีปริมาณที่มากกว่าปริมาณการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ นั่นก็หมายความว่าสินค้าจากต่างประเทศกำลังเป็นที่นิยมมากกว่าสินค้าที่ผลิตในประเทศนั่นเอง

(ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย,2545)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

1. ประวัติศาสตร์

ระยะเวลาของการก่อตั้งหมู่บ้านลำโรงนั้น ก่อตั้งขึ้นเมื่อใดนั้น ไม่สามารถหาคำตอบชี้ชัดได้ ทราบแต่เพียงว่าก่อตั้งมานานไม่ต่ำกว่า 200 ปี เหตุที่ได้ชื่อว่าหมู่บ้านลำโรงนั้น ทราบว่าเป็นเพราะแต่เดิมบริเวณหมู่บ้านนี้เคยมีต้นลำโรงต้นใหญ่อยู่ที่กลางหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงเรียกติดปากกันตามลักษณะเด่นของหมู่บ้านที่มีต้นลำโรงใหญ่อยู่ ณ นั้นว่า “บ้านลำโรง”

เดิมนั้นบริเวณหมู่บ้านลำโรงมีอาณาเขตกว้างใหญ่กว่าในปัจจุบัน แต่เป็นเพราะชุมชนมีขนาดใหญ่ขึ้นตามกาลเวลา คือมีผู้อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้การปกครองชุมชนเป็นไปอย่างยากลำบาก ทางราชการจึงได้ทำการแบ่งบ้านลำโรงออกเป็น 2 หมู่ เพื่อลดขนาดการปกครองให้เล็กลง กลายเป็นหมู่บ้านลำโรง หมู่ 9 และหมู่บ้านที่แยกตัวออกไปคือ หมู่บ้านลำโรง หมู่ 6 จากชื่อหมู่บ้านที่ยังคงเหมือนกันแต่แตกต่างกันเพียงเลขหมู่เท่านั้น เพื่อความสะดวกชาวบ้านจึงนิยมเรียกหมู่บ้านลำโรง หมู่ 6 ที่ตั้งอยู่ติดกันแต่มีอาณาเขตค่อนข้างไปทางทิศเหนือมากกว่าหมู่บ้านลำโรง หมู่ 9 ว่า บ้านลำโรงเหนือ และเรียกหมู่บ้านลำโรง หมู่ 9 ที่มีอาณาเขตค่อนข้างไปทางทิศใต้มากกว่าว่า บ้านลำโรงใต้ ตามลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านนั่นเอง

สภาพทางภูมิศาสตร์แต่เดิมของหมู่บ้าน มีการเดินทางคมนาคมโดยทางเกวียน มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่า ทั้งป่ามะขาม ป่าไผ่ ป่าหมาก อยู่เป็นจำนวนมาก มีบ้านเรือนปลูกอยู่เล็กน้อย ในลักษณะกระจายกันอยู่ห่างๆ ซึ่งในปัจจุบันป่าที่เคยมีในอดีตนั้นหมดไปแล้ว เพราะมีความเจริญเข้ามาสู่หมู่บ้าน ทำให้พื้นที่ป่าได้เปลี่ยนไปเป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและมีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้น พื้นที่ว่างที่ยังมีเหลืออยู่ก็เป็นเพียงที่ว่างที่รอการปลูกสร้างที่อยู่อาศัย

อาชีพดั้งเดิมของราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก ทำนา ทำสวนหมาก สวนมะพร้าว สวนกล้วย และเก็บของป่าขาย ต่อมาเมื่อป่าหมดไปประกอบกับความเจริญเริ่มเข้ามาสู่หมู่บ้านทำให้บางครั้งเรือนเปลี่ยนอาชีพจากการเพาะปลูกไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้อาชีพดั้งเดิมเหล่านี้ลดลงและบางอาชีพหมดไป

2. การตั้งถิ่นฐาน

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการตั้งถิ่นฐานและคนกลุ่มแรกที่มาตั้งชุมชนของหมู่บ้านลำโรง หมู่ 9 ว่าเป็นใครบ้างและอพยพมาจากที่ใดนั้น ไม่มีแหล่งข้อมูลใดระบุไว้ และจากการสอบถามจากผู้สูงอายุในหมู่บ้านก็ได้รับคำตอบแต่เพียงว่า ได้อยู่อาศัยที่หมู่บ้านนี้มาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายแล้ว จึงไม่สามารถให้รายละเอียดในเรื่องนี้ได้

3. การขยายตัวของชุมชนและประชากร

เดิมทีหมู่บ้านนี้เป็นเพียงชุมชนเล็ก ๆ เพราะมีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่เดิมไม่มากนัก แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็มีรุ่นลูกรุ่นหลานขยายครอบครัวออกไปเรื่อย ๆ ทำให้หมู่บ้านมีการขยายตัวใหญ่ขึ้นตามลำดับ ประกอบกับการที่มีหมู่บ้านจัดสรรมาตั้งโครงการในบริเวณหมู่บ้านทำให้มีประชากรจากที่อื่นๆ ได้อพยพตามเข้ามาอยู่เรื่อยๆ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนนี้ได้มีการขยายตัวใหญ่ขึ้น ทำให้จำนวนประชากรของหมู่บ้านลำโรง หมู่ 9 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีประชากรที่มาจากอยู่อาศัยในเขตหมู่บ้าน แต่ไม่มีชื่ออยู่ในสำเนาทะเบียนบ้านของหมู่บ้านอีกเป็นจำนวนมากด้วย

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

หมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 285 ครัวเรือน มีบ้านจำนวน 306 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 629 คน แบ่งเป็นชาย 303 คน หญิง 326 คน ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน คือช่วงอายุ 18-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.74 ดังข้อมูลที่แสดงในตาราง

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากรหมู่บ้านลำโรง หมู่ 9

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	629	100
- ชาย	303	48.17
- หญิง	326	51.83
2. อายุ	629	100
1 วัน - 3 ปีเต็ม	36	5.72
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	43	6.84
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	56	8.90
12 ปี 1 วัน - 15 ปีเต็ม	31	4.93
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	55	8.74
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	294	46.74
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	43	6.84
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	71	11.29

ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่ปัจจุบันได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ จำนวน 5 คน ซึ่งหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ คือ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และจำนวนคนพิการทางร่างกายในหมู่บ้าน มี 3 คน ซึ่งได้รับการศึกษาทั้ง 3 คน

1. ทำเลที่ตั้ง

หมู่บ้านลำโรง หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของที่ว่าการอำเภอเมืองนครราชสีมา อยู่ห่างจากตัวอำเภอโดยทางรถยนต์ประมาณ 8 กิโลเมตร

2. อาณาเขตติดต่อ

หมู่บ้านลำโรง หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่ มีพื้นที่รวมทั้งหมดประมาณ 1,280 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านทุ่งกระโดน ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ทางรถไฟสายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่บ้านศรีษะละเลิง หมู่ 10
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่บ้านลำโรง หมู่ 6

3. สภาพที่ดิน

ลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านลำโรง หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่ มีลักษณะเป็นที่ราบสภาพพื้นดินส่วนใหญ่มีลักษณะหน้าดินถูกชะล้างและดินเค็ม ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินในการเพาะปลูกได้อย่างเต็มที่

4. ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ในอดีตมีป่าไม้อยู่มาก โดยเป็นป่าไผ่และป่าหมาก แต่ในปัจจุบันหมู่บ้านลำโรง หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่ มีป่าไม้เหลืออยู่น้อยมาก อันเนื่องมาจากความเจริญที่เข้ามาสู่หมู่บ้าน ทำให้พื้นที่ป่าได้เปลี่ยนไปเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย และหมู่บ้านจัดสรร พื้นที่ว่างที่ยังเหลืออยู่ก็ไม่มีสภาพของป่าไม้แต่เป็นที่ว่างรกร้างรอการปลูกสร้าง

5. แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

หมู่บ้านลำโรง หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่ มีแหล่งน้ำที่สำคัญเพียง 1 แห่ง คือ ลำปรุ ซึ่งมีลักษณะเป็นคลองน้ำ ทอดแนวยาวเลียบผ่านทางทิศเหนือของหมู่บ้าน กว้างประมาณ 2-3 เมตร เป็นคลองน้ำที่รับน้ำจากเขื่อนลำตะคอง มีทิศทางการไหลมาจากทิศตะวันตกคือ หมู่บ้านลำโรง หมู่ 6 และไหลผ่านหมู่บ้านไปสู่ทิศตะวันออกคือ หมู่บ้านศรีษะละเลิง หมู่ 10 โดยระดับน้ำในลำปรุจะขึ้นอยู่กับกรปล่อยน้ำของเขื่อนลำตะคอง

6. ระบบสาธารณูปโภค

หมู่บ้านสำโรง หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่ มีไฟฟ้าและน้ำประปาเข้าถึงทุกครัวเรือน คิดเป็นอัตราส่วน 100% ของหมู่บ้าน แต่้ำประปาที่ใช้มีลักษณะเป็นน้ำดิบ

ด้านการสื่อสาร มีโทรศัพท์บ้านใช้ประมาณ 180 หลังคาเรือน คิดเป็นอัตราส่วนประมาณ 60% ของหมู่บ้าน มีโทรศัพท์สาธารณะ 1 แห่ง ที่บริเวณหน้าที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน

ด้านการคมนาคม หมู่บ้านสำโรง หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่ มีถนนลาดยาง asphalt ขนาดผิวการจราจรกว้างประมาณ 8 เมตร ใช้เส้นทางเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน และมีถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดผิวการจราจรกว้าง 5 เมตร ระยะทางประมาณ 4,100 เมตร เป็นเส้นทางจราจรภายในหมู่บ้าน

7. โรงเรียนและการศึกษา

หมู่บ้านสำโรง หมู่ 9 ต.บ้านใหม่ มีโรงเรียนอยู่ในหมู่บ้าน 1 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลควงเขวทยา เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนนักเรียนระดับชั้นอนุบาล มีนักเรียนทั้งสิ้น 103 คน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับชั้น ดังนี้

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนห้องเรียนและนักเรียน ของโรงเรียนในชุมชน

ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)
ชั้นอนุบาล 1	2	53
ชั้นอนุบาล 2	1	20
ชั้นอนุบาล 3	1	30

มีครูผู้สอน 10 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 7 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 3 คน

หมู่บ้านสำโรง หมู่ 9 ต.บ้านใหม่ ไม่มีโรงเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในหมู่บ้านเลย แต่ประชากรในวัยศึกษาจะเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนในบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงหรือเดินทางไปเรียนโรงเรียนในเขตชุมชนเมือง เพราะระยะทางจากหมู่บ้านไปถึงชุมชนเมืองไม่ห่างกันมากนัก

8. สุขภาพอนามัย

ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง ตลอดจนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการสาธารณสุขได้จากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. ซึ่งเป็นตัวแทนของหมู่บ้านที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับสาธารณสุข

หมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9 มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ผ่านการอบรมแบบต่อเนื่องทางสาธารณสุข มีจำนวน 22 ราย

การรักษาพยาบาล ปัจจุบันหมู่บ้านได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล โดยโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค โดยสามารถเข้ารับบริการได้จากสถานพยาบาลในหมู่บ้านใกล้เคียงที่เข้าร่วมโครงการนี้ คือ ศูนย์สุขภาพบ้านศิระชะเลิง โดยประชาชนในหมู่บ้านสามารถเข้ารับการรักษา และรับภูมิคุ้มกันโรคได้ โดยมี อสม. เป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้กับชาวบ้านทราบ

สำหรับคนชรา และคนพิการในหมู่บ้าน ก็จะมีแพทย์ประจำตำบลเข้ามาให้การช่วยเหลือ โดยการออกตรวจอาการของคนในพื้นที่

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจ

ฐานะทางเศรษฐกิจของราษฎรในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้างและค้าขาย รองลงมาคืออาชีพรับราชการ บริการ ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์

ประกอบกับที่ทำกินลดน้อยลง ทำให้ราษฎรที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์หันมาประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขายมากขึ้น

ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับรายได้อยู่ที่ครอบครัวละประมาณ 30,001-50,000 บาทต่อปี รองลงมาคือประมาณ 50,001-100,000 บาทต่อปี

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

1. เครือญาติ

สภาพทางสังคมของหมู่บ้านตำโรง หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่ สามารถได้เป็น 2 บริเวณ คือ บริเวณที่เป็นบ้านเก่า และบริเวณที่เป็นบ้านจัดสรร ซึ่งบริเวณบ้านเก่านี้ประชากรที่อยู่อาศัยมักเป็นคนที่มีพื้นเพดั้งเดิมอยู่ที่นี่ อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านนี้มาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตาทวด ทำให้มีความเป็นอยู่กันแบบเครือญาติ คือ มีเพื่อนบ้านที่รู้จักกันเป็นญาติกันอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ทำให้อยู่กันแบบมีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ และอีกบริเวณหนึ่ง คือ บริเวณของหมู่บ้านจัดสรร อันประกอบด้วย หมู่บ้านมารวย 1-2 และหมู่บ้านย่าโม 5 ซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีพื้นเพอยู่ที่อื่น เพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ทำให้ไม่รู้จักมักคุ้นกัน ไม่มีความเป็นเครือญาติกัน ทำให้มีลักษณะคล้ายเป็นชุมชนเมือง คือแม้จะอยู่บ้านใกล้กัน แต่ก็ไม่ค่อยมีการช่วยเหลือหรือพึ่งพากันนัก

2. วัดและประเพณี

ประชากรของหมู่บ้านตำโรง หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่ นับถือศาสนาพุทธ โดยในรอบหนึ่งปี ชุมชนจะมีการทำบุญหรืองานประเพณี 2 ครั้ง คือ ในเดือนมกราคม จะทำบุญประเพณีขึ้นปีใหม่ และในเดือนเมษายน จะทำบุญประเพณีสงกรานต์ ซึ่งทั้งสองวันนี้ถือเป็นวันสำคัญ

และเป็นวันที่ครอบครัวจะอยู่พร้อมหน้ากันมากที่สุด แต่ในหมู่บ้านสำโรง หมู่ 9 ตำบลบ้านใหม่เอื้องนั้น ไม่มีวัดหรือศาสนสถานใดเลย หากประชาชนต้องการทำบุญหรือร่วมกิจกรรมทางศาสนา ชาวบ้านส่วนใหญ่จะนิยมไปทำกิจกรรมต่างๆ โดยใช้วัดร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น วัดศรีชะละเต็ง วัดหงษ์ วัดสวนพริกไทย เป็นต้น

ภาษาที่ใช้จะใช้ภาษาไทย และประชากรส่วนใหญ่ยังนิยมพูดภาษาท้องถิ่น คือ ภาษาไทยโคราช ซึ่งยังนิยมพูดกันอยู่เป็นจำนวนมากในชีวิตประจำวัน

1.2.5 ผู้นำชุมชนและการรวมกลุ่มในชุมชน

1. ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ในหมู่บ้านสำโรงมีการปกครองเหมือนหมู่บ้านทั่ว ๆ ไป คือ มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีผู้ใหญ่บ้านเป็นประมุขของหมู่บ้าน และมีหน่วยงาน อบต. เข้ามาช่วยเหลือและรับผิดชอบ มีหน่วยงานราชการเข้ามาดูแลในเรื่องของการพัฒนาอาชีพ คือ พัฒนาการประจำตำบล

มีคณะกรรมการของของหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการปกครอง จำนวน 15 คน โดยแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ อันประกอบด้วย

ตารางที่ 4.10 แสดงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9

ตำแหน่ง	รายชื่อ
ผู้ใหญ่บ้าน	1. นายทองอินทร์ เพ็ชรมถ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	2. นายสุพจน์ เมี้ยนกลาง
	3. นายประสาร คีใหม่
สมาชิก อบต.	4. นางสายเรียม สุขสุภาพ
	5. นายรวย ทองยัง
อสม.	6. นางประถม คุ่มงามวงศ์
กลุ่มสตรีแม่บ้าน	7. นางนุจรินทร์ ประสิทธิ์สุวรรณ
เกษตรหมู่บ้าน	8. นายสันติ ทองทั่ว
ปศุสัตว์	9. นายวันชัย บุญกล้า
การศึกษา	10. นางวิไล ศุภลักษณ์
การคลัง	11. นางสมคิด สอนสมภาร
ผู้ทรงคุณวุฒิ	12. นายประดุง สืบสมาน
	13. นายไวพจน์ สิงห์งาม
	14. นายกอร์ปภักดิ์ รุ่งมงคลรัตน์
	15. นางประมวล จงแก้ว

2. กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

1. กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2544 กิจกรรมหลักของกลุ่ม คือ การรับฝากเงินออมทรัพย์ของสมาชิกที่มีสัจจะต่อกันว่าจะต้องนำเงินฝากในจำนวนที่ตกลงไว้เป็นประจำทุกเดือน โดยมีประธานกลุ่ม คือ นางประมวล จงแก้ว มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 190 คน

2. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2544 กิจกรรมหลักของกลุ่ม คือ การเก็บเงินเป็นค่าทำศพของคนในหมู่บ้าน ประธานกลุ่ม คือ นายประดุง สืบสมาน มีสมาชิกจำนวน 102 คน

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9 มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9 ส่วนหนึ่งมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านของรัฐบาลค่อนข้างดีในด้านของวัตถุประสงค์หรือบทบาทของกองทุนว่าเป็นโครงการที่กระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ โดยการให้ความช่วยเหลือชาวบ้านในเรื่องของเงินทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจนักเกี่ยวกับนโยบายเนื่องด้วยไม่ได้รับฟังข่าวสาร เพราะไม่มีเวลา แต่เมื่อถามถึงความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนในด้านของรายละเอียดต่างๆและระเบียบวิธีปฏิบัติพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเพราะไม่ได้รับการอธิบายให้กระจ่างและบางส่วนเมื่อไม่คิดจะกู้เงินจากกองทุนจึงไม่ได้สนใจที่จะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนนัก สำหรับผู้ที่สนใจที่จะกู้เงินจากกองทุนแต่ไม่เข้าใจนัก เมื่อหลังจากได้เป็นสมาชิกของกองทุนและกองทุนมีการดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง ประชาชนในหมู่บ้านก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนมากขึ้น

2) เงิน 1 ล้านบาท เป็นเงินที่ทางรัฐบาลได้จัดสรรให้ทางหมู่บ้านเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อนำมาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9 ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2544 และได้รับเงินโอนในวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 และทางคณะกรรมการกองทุนได้ทำการจัดสรรเงินกองทุนให้กับประชาชนในหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกกองทุนได้กู้เงินไปเป็นเงินทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพตามนโยบายของรัฐบาลต่อไป

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ในหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ไม่มีอิทธิพลต่อการทำงาน ของกรรมการกองทุน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านจะไม่เข้ามาก้าวล่วงในการดำเนินงานต่างๆ ของ กองทุน แม้ว่ากรรมการหมู่บ้านบางท่านจะดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการกองทุน แต่บทบาทและหน้าที่ที่ปฏิบัติกันแยกกันต่างหาก ไม่เกี่ยวข้องกัน

4) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน ซึ่งคณะกรรมการได้มาจากการลงมติของสมาชิกกองทุน โดยการเชิญตัวแทนครัวเรือนละ 1 คนเข้าร่วมทำประชาคม และให้ประชาชนที่มีความสนใจสมัครเพื่อเป็นกรรมการกองทุน โดยจะมี หมายเลขให้ประชาชนที่เข้าร่วมประชาคมลงคะแนนเสียงให้ และยกมือเห็นชอบรับรองว่าผู้สมัครมีความเหมาะสมที่จะเป็นกรรมการกองทุนของหมู่บ้าน

จากการทำประชาคมทำให้ได้คณะกรรมการกองทุนทั้งหมด 15 คน จากนั้นจึง จัดสรรแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีคุณวุฒิและมีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในกลุ่มอื่นๆของหมู่บ้านมาบ้างแล้ว ทำให้สามารถทำงานและบริหารกองทุนได้ค่อนข้างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

5) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน พบว่าสมาชิกกองทุนส่วนใหญ่มีการชำระคืนเงินกู้ แบ่งตามอาชีพ คืออาชีพเกษตรกร ซึ่งมีรายได้เมื่อเก็บผลผลิตได้ จะชำระคืนเงินกู้ แบบราย 6 เดือน แต่อาชีพอื่นๆ ที่มีรายได้เป็นประจำทุกเดือนจะให้ชำระคืนเงินกู้รายเดือน พร้อมดอกเบี้ยโดยกองทุนหมู่บ้านบ้านสำโรง หมู่ที่ 9 คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 12 บาท ต่อปี หากผู้กู้คนใดไม่นำเงินส่งภายในกำหนด จะต้องเสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 1 บาท ต่อวัน ของยอดชำระแต่ละงวด

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

สมาชิกที่มีความสนใจจะขอกู้เงิน สามารถเสนอคำขอกู้พร้อม โครงการต่อคณะกรรมการกองทุน โดยจะต้องมีผู้ค้ำประกันอย่างน้อย 2 คน จากสมาชิกกองทุนหรือจากบุคคลที่เป็นข้าราชการที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ผู้กู้จะต้องเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและฝากเงินออมทรัพย์มาเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 6 เดือน

จากนั้นคณะกรรมการจะทำการพิจารณาโครงการขอกู้เงินว่าโครงการนั้นมีความจำเป็น และเหมาะสมประกอบกับพอเหมาะกับวงเงินที่เสนอมา เมื่อพิจารณาว่าโครงการมีความเหมาะสม จึงทำการตรวจสอบสถานภาพของผู้กู้ รายได้ ประวัติทางการเงินและพิจารณาความสามารถในการชำระคืนเงิน เมื่อคณะกรรมการลงมติเห็นชอบ จึงอนุมัติให้สมาชิกกองทุนผู้นั้นกู้เงินได้

การคัดเลือกผู้กู้ นั้น โดยมากหากคณะกรรมการกองทุนพิจารณาว่าโครงการใดมีวงเงิน เสนอที่สูงเกินความจำเป็น ก็จะพิจารณาให้กู้แต่ลดวงเงินอนุมัติแทน เพราะถือว่าเงินที่ได้มาเป็น เงินกองทุนของหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนทุกคนจึงน่าจะมีสิทธิ์ในการกู้ ยกเว้นในรายที่มีคุณสมบัติ ไม่ครบตามที่กำหนดในระเบียบกองทุนหรือพิจารณาแล้วเห็นว่ามิประวัติทางการเงินไม่ดีจริงๆ คณะกรรมการกองทุนก็จะลงมติไม่อนุมัติให้กู้แก่บุคคลผู้นั้น

2) การรับชำระหนี้

ในการรับชำระหนี้ของกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 จะมีการแบ่งหน้าที่ให้แก่กรรมการ กองทุนให้ทำการรับชำระหนี้จากสมาชิกที่ตนรับผิดชอบ แล้วนำมาจ่ายให้แก่เหรียญ เมื่อเหรียญ ได้รับเงินและออกใบเสร็จให้ กรรมการผู้นั้นก็จะนำใบเสร็จไปให้แก่สมาชิก วิธีนี้นอกจากจะเป็น การอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกแล้วยังถือเป็นการแบ่งหน้าที่กระตุ้นเตือนให้สมาชิกชำระเงิน คืนอีกทางหนึ่งด้วย แต่หากผู้ใดที่ยากได้ใบเสร็จเลยหรือมีความสะดวกในการเดินทางมาหา เหรียญก็สามารถนำเงินมาชำระหนี้กับเหรียญโดยตรงเลยก็ได้

เมื่อเหรียญได้รับชำระหนี้จากสมาชิกผู้กู้ และจัดทำบัญชีต่างๆเสร็จแล้ว จะนำไปให้ ประธานกองทุนลงนามรับทราบและนำเงิน ไปเข้าบัญชีธนาคารเป็นประจำทุกเดือน

3) การทำบัญชีของกองทุน

การทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 เป็นไปอย่างมีระบบ โดยเหรียญได้จัดทำ ตามแบบที่กองบัญชีกลางและธนาคารออมสินกำหนด ซึ่งมีการทำทั้งบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทะเบียน คุมลูกหนี้และบัญชีคุมสมุดเงินล้าน ซึ่งพบว่าการทำบัญชีของเหรียญกองทุนมีกระบวนการที่รัดกุม และโปร่งใส ทำให้ยอดเงินที่ปรากฏทุกบัญชีมีความสอดคล้องกัน อาจเป็นผลมาจากเหรียญของ กองทุนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ประกอบกับมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีพอสมควร และ สามารถที่จะแนะนำการทำบัญชีให้กับคณะกรรมการท่านอื่นเข้าใจได้

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า

กองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 นั้น ปลดปล่อยเงินกู้มาเป็นระยะเวลา 9 เดือน ตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 มีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 165 คน เป็นทั้งสมาชิกสามัญและสมาชิกสมทบ ทาง กองทุนได้ปล่อยให้กู้จำนวน 64 ราย ยอดเงินให้กู้อรวม 1,126,000 บาท แต่ในจำนวนผู้ขอกู้บางราย นั้น คณะกรรมการไม่ปล่อยให้กู้ตามจำนวนเต็มที่ผู้กู้ยื่นคำขอกู้มา

เนื่องด้วยผู้กู้บางรายมีความเข้าใจที่ผิดจากสมาชิกด้วยกัน ว่าไม่จำเป็นต้องส่งทุกเดือนเพียง แต่เมื่อครบกำหนดสามารถชำระคืนเงินทั้งหมดได้ก็ไม่มีปัญหา ทำให้มีจำนวนผู้ที่ขาดการชำระคืน

เงินกู้ในแต่ละเดือนเป็นจำนวนค่อนข้างมาก ในขณะที่มีสมาชิกจำนวนประมาณ 4 ราย ที่มีแนวโน้มว่าจะก่อให้เกิดหนี้สูญ ซึ่งกรรมการจะทำการติดตามและดำเนินการทวงถามหนี้สินต่อไป

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

ในผู้กู้บางรายที่คณะกรรมการกองทุนไม่อนุมัติให้กู้ หรือปล่อยให้กู้ได้ไม่เต็มตามจำนวนที่ขอกู้ ทำให้สมาชิกเกิดความไม่พอใจ แต่ในกรณีที่ผู้กู้รายใดได้รับพิจารณาอนุมัติให้กู้ พบว่าเงินกู้ที่ผู้กู้ได้รับ ไปนี้ช่วยให้ผู้กู้มีเงินทุนเพื่อใช้ในการขยายกิจการและพัฒนาอาชีพของคนมากขึ้น ทั้งยังเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น แม้ว่าในผู้กู้บางรายจะนำเงินไปใช้ในส่วนตัวที่ไม่ตรงกับที่เขียนโครงการก็ตาม

จากการปล่อยเงินกู้ยืมเงินรวมทั้ง 1,126,000 บาท ทำให้กองทุนได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ยเป็นจำนวนมาก แม้ว่าจะมีปัญหาคนขาดส่งชำระคืนเงินบ้างแต่กองทุนก็ยังคงมีผลการดำเนินงานที่ดี มียอดเงินในบัญชีเงินล้านอีกกว่า 3 แสนบาท ซึ่งทำให้กองทุนมีความสามารถในการปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกที่มีความต้องการได้อีก

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยเฉพาะคณะกรรมการได้เข้าใจในระบบการทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการ สมาชิกภายในหมู่บ้านได้รับทราบข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ และมีการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในหมู่บ้านด้วยกันเองและกับหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลบ้านใหม่ ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการทำธุรกิจใหม่ๆ หรือหาการตลาดเพื่อขยายธุรกิจของตนเอง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน

แต่ในกรณีที่มีความขัดแย้งกันในการขอกู้เงิน ทำให้สมาชิกภายในหมู่บ้านเกิดความไม่พอใจคณะกรรมการ เพราะคิดว่าคณะกรรมการเล่นพรรคเล่นพวกให้แก่คนใกล้ชิดสนิทสนมกัน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้กู้ในแต่ละรายนั้น พบว่า มีจุดเด่นอยู่ที่ผู้กู้ส่วนมากมีประสบการณ์ในการดำเนินการตามโครงการที่เสนอขอกู้มา กล่าวคือ จะกู้เงินเพื่อนำไปเป็นเงินทุนหมุนเวียนหรือเพื่อซื้ออุปกรณ์ใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพเดิมที่ตนทำอยู่แล้ว เพื่อการขยายกิจการทำให้เกิดรายได้มากขึ้น ส่วนจุดด้อย คือ ผู้กู้บางรายที่มีปัญหาในด้านการประกอบอาชีพไม่ได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนหรือภาครัฐ รวมถึงไม่มีการรวมกลุ่มกันหาวิธีแก้ปัญหาระหว่างหรือสร้างกลุ่มให้สามารถต่อรองกับพ่อค้าคนกลางได้ ทำให้ปัญหาที่มีไม่สามารรถแก้ไขได้

2) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้บางส่วนมีหนี้สินกับธนาคารอื่นๆ นอกเหนือจากกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ถือเป็นหนี้สินที่กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ซึ่งต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี ซึ่งในปัจจุบันแม้ว่าจะมีกองทุนหมู่บ้านแล้วแต่บางครอบครัวก็ยังคงกู้เงินจาก ธกส. ควบคู่กันไปด้วย เพราะมีระดับอัตราดอกเบี้ยเท่ากัน

3) หนี้สินนอกระบบของผู้กู้ พบว่า ก่อนหน้าที่จะมากู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านนั้น ผู้กู้บางรายเคยเป็นหนี้สินนอกระบบ แม้จะคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 20 บาทต่อวัน แต่ก็ยังมีสมาชิกบางคนกู้ เพราะสะดวกและสามารถกู้ได้ง่าย ไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก แม้ว่าจะเป็นภาระในการชำระคืนเป็นอย่างมากก็ตาม แต่หลังจากที่มีกองทุนหมู่บ้านแล้ว ผู้กู้ที่เคยกู้เงินจากนอกระบบก็ลดน้อยลง

4) อาชีพหลักของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ถึงกว่าร้อยละ 50 ของผู้กู้ทั้งหมด รองลงมาเป็นอาชีพช่างบริการ เกษตร และอุตสาหกรรมในครัวเรือน ตามลำดับ

5) รายได้หลักของครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณเดือนละ 6,000-10,000 บาท แต่ก็ยังมีบางรายที่มีรายได้มากกว่านั้น

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ 9

ซึ่งโดยมากผู้กู้เงินจะยื่นขอกู้เต็มวงเงิน คือ 20,000 บาท แต่ก็มีบางรายที่คณะกรรมการกองทุนพิจารณาอนุมัติในวงเงินที่ต่ำกว่า ซึ่งผู้กู้จะนำเงินส่วนนี้ไปดำเนินการตามที่เขียนโครงการเสนอมา โดยมีผู้กู้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ประมาณร้อยละ 60 และผู้กู้บางส่วนไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ประมาณร้อยละ 40 โดยใน ร้อยละ 40 นี้บางส่วนนำไปใช้เพื่อการพัฒนาอาชีพหรือเริ่มกิจการใหม่จริงแม้จะไม่ตรงตามโครงการที่เสนอมา และบางส่วนนำเงินที่กู้ไปใช้จ่ายภายในบ้านหรือใช้ชำระหนี้ที่ตนมีอยู่

2) เงินอื่นๆ พบว่า นอกเหนือจากเงินกองทุนแล้วผู้กู้บางรายยังมีเงินจากแหล่งอื่นที่ใช้เป็นเงินทุนอีก เช่น เงินเก็บหรือเงินฝากของตนเอง เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ต่างๆ และเงินนอกระบบ

3) สถานที่ และวัตถุดิบ พบว่า สถานที่ที่ใช้ดำเนินการตามโครงการของคู่นั้นเป็นสถานที่ที่ผู้กู้ดำเนินการอยู่เดิมหรือเป็นบริเวณบ้านของตนเอง โดยส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 หรือหมู่บ้านใกล้เคียง แต่มีบางส่วนที่นำเงินที่กู้ที่ได้ไปลงทุนทำกิจการนอกบริเวณตำบลบ้านใหม่แต่ก็เพียงส่วนน้อยเท่านั้น ด้านวัตถุดิบที่ใช้ในการดำเนินกิจการนั้นเป็นวัตถุดิบ

คืบที่ผู้กู้เคยใช้อยู่เป็นประจำสามารถหาได้จากทั้งในหมู่บ้านและบางส่วนต้องหากจากแหล่งอื่นที่อยู่นอกหมู่บ้าน แต่ก็ยังเป็นแหล่งที่ผู้กู้คุ้นเคยและซื่อหาเป็นประจำอยู่แล้ว

4) เทคนิควิธีทำงาน พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพนั้นๆมาแล้ว ทำให้มีเทคนิควิธีการทำงานที่สั่งสมมานานก่อให้เกิดความชำนาญในการทำงานนั้นๆ ส่งผลให้กิจการที่ตนกู้เงินมาทำเพิ่มนั้นสามารถดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็ว

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า จุดเด่นในการทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้ที่ความชำนาญในการทำกิจการนั้นๆ ที่มีการลองผิดลองถูกมาก่อนทำให้ในปัจจุบันสามารถทำได้อย่างถูกวิธี แต่อาจมีจุดด้อยอยู่บ้างในด้านของมาตรฐานกรรมวิธีในการผลิต

2) การหาตลาดที่ดี พบว่า ผู้กู้ส่วนมากประกอบอาชีพนั้นๆมาเป็นเวลานานและมีประสบการณ์ในด้านต่างๆเกี่ยวกับอาชีพนั้นเป็นอย่างดี รวมถึงการหาตลาดที่จะสามารถกระจายสินค้าและบริการที่ตนทำให้แก่ลูกค้าได้ดีในระดับหนึ่ง เช่น ร้านขายถั่ว ตั้งอยู่ริมถนนระหว่างหมู่บ้านซึ่งสามารถพบเห็นได้ง่ายและลูกค้าสามารถจอร์จซื้อได้สะดวก นอกจากนี้ยังนำส่งขายที่ตลาดด้วยเพื่อเป็นการช่วยกระจายสินค้าในอีกทางหนึ่ง แต่หากได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ มากขึ้นอาจทำให้มีการตลาดที่ดีและกว้างขึ้นกว่าเดิมได้

3) การทำบัญชี พบว่า ในการทำกิจการนั้นผู้กู้บางราย ยังไม่มีการทำบัญชีเกี่ยวกับกิจการเลย เพราะมีความคิดว่าไม่มีความสำคัญ เช่นบัญชีรายรับ-รายจ่าย ประจำเดือน ซึ่งทำให้บางครั้งไม่ทราบผลการดำเนินงานที่แน่นอน และไม่สามารถใช้ในการควบคุมรายรับ-รายจ่ายที่แน่นอนตามแผนการเงินที่วางไว้ได้

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง พบว่า ผู้กู้มีงานทำ จากการที่มีเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในกิจการเพิ่มมากขึ้น โดยที่สมาชิกบางคนไม่ต้องไปมีหนี้สินนอกระบบเหมือนกับอดีต ซึ่งเมื่อมีทุนจึงสามารถเกิดการประกอบกิจการและมีการขยายตัวของกิจการ ได้ผลผลิตที่เป็นสิ่งของ และนำไปขายทำให้เกิดรายได้ให้ครอบครัวและมีเงินหมุนเวียนภายในชุมชนเพิ่มขึ้น มีรายได้มากกว่าเดิม

2) ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้บางรายมีการขยายกิจการ บางรายได้เริ่มกิจการใหม่ๆ ส่วนในรายที่มีกิจการเท่าเดิมก็มีความมั่นคงมากขึ้น นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้กู้ได้ทำกิจการเพิ่มขึ้นถือเป็นการได้ศึกษาค้นคว้าและสร้างความชำนาญทำให้ได้เทคนิควิธีที่ดีขึ้นในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง แต่เงินกู้ที่ได้มานี้มีจำกัดทำให้ไม่พอกับความต้องการของผู้กู้บางราย ซึ่งอาจทำให้กิจการของผู้กู้ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้

3) ผลกระทบโดยอ้อม ผู้ที่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองจากการมีเงินทุน เพื่อใช้ในการเริ่มทำกิจการ และดำเนินกิจการตามที่ตนถนัด ทำให้มีศักยภาพและความเข้มแข็งใน กิจการของตนเองอย่างยั่งยืน ตลอดจนอาจเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนกลับมาทำงานที่บ้าน ถือ เป็นการคืนสู่ท้องถิ่นของคนในชุมชน ครอบครัวได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตา สร้างความเข้มแข็งให้ แก่ชุมชนเพิ่มขึ้นได้

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการพิจารณาผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพนั้น สามารถประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจต่างๆ ของผู้กู้ โดยแบ่งตามกลุ่มอาชีพ ได้ดังนี้

กลุ่มอาชีพการผลิตทางการเกษตร มีผู้กู้ 9 ราย ยอดเงินให้กู้รวม 170,000 บาท

ผลการประเมินพบว่า การผลิตทางการเกษตรนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เพาะ ปลูก และเลี้ยงสัตว์ พบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินอยู่แล้ว และเคยประกอบอาชีพทางการเกษตร มาบ้างแล้ว โดยเงินกู้ที่ได้มานั้นนำไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย ซื้อพันธุ์ สัตว์ ซื้ออาหารสัตว์ หรือทำคอกให้สัตว์อาศัย สัตว์ที่เกษตรกรเพาะเลี้ยง เช่น จิ้งหรีด ปลาอุก และ สุนัข เมื่อได้วัตถุดิบที่ต้องการแล้ว จึงทำการเพาะปลูกพืช และเพาะพันธุ์สัตว์ ไถ่ปุ๋ยคอกไม้ และ ให้อาหารสัตว์เลี้ยง รอเวลาการเจริญเติบโต จากนั้นจึงเก็บผลผลิตที่ได้มาส่งขายที่ตลาดหรือมี พ่อค้าคนกลางมารับสินค้าไปขาย

รายได้จากอาชีพเกษตรกรรมจะ ไม่มีเป็นประจำทุกเดือน แต่จะมีในฤดูเก็บเกี่ยวหรือช่วง เวลาที่สัตว์เจริญเติบโตพอที่จะขายได้ ฉะนั้นการชำระคืนเงินของผู้กู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรมจึง กำหนดไว้ให้ชำระเป็นราย 6 เดือน

กลุ่มอาชีพค้าขาย มีผู้กู้ 39 ราย ยอดเงินให้กู้รวม 670,000 บาท

ผลการประเมินพบว่า ผู้กู้ที่ต้องการเงินทุนไปค้าขายนั้นส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพค้า ขายอยู่ก่อนแล้ว สมาชิกจึงได้กู้เงินเพื่อนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนหรือลงทุนเพิ่มเติม เพื่อซื้อสิน ค้าเข้าร้านให้มากกว่าเดิม หรือบางคนก็นำไปลงทุนค้าขายใหม่ ๆ ผู้ที่กู้ไปค้าขายส่วนใหญ่จะทำ กิจการเกี่ยวกับการขายอาหาร ทั้งแบบเป็นร้านค้าและแบบใส่ถุงซิมอร์เตอร์ไซค์เร่ขาย

รายได้จากอาชีพค้าขายมีเป็นประจำทุกเดือน ฉะนั้นการชำระคืนเงินของผู้กู้ที่มีอาชีพค้า ขายจึงกำหนดไว้ให้ชำระเป็นรายเดือน

กลุ่มอาชีพบริการ มีผู้กู้ 15 ราย ยอดเงินให้กู้รวม 266,000 บาท

ผลการประเมินพบว่า สมาชิกของกลุ่มอาชีพช่างบริการได้นำเงินมาลงทุนประกอบอาชีพ บริการ ได้แก่ ช่างเสริมสวย ช่างเย็บผ้า ช่างตัดรถ ช่างซ่อมรถ ช่างเฟอร์นิเจอร์ ช่างภาพ รวมถึง

รถร่วมบริการ ซึ่งผู้ดูแลนี้ต่างก็เป็นผู้ที่มีความชำนาญในกิจการที่ตนทำอยู่แล้ว ฉะนั้นเงินกู้ของผู้กู้อาชีพบริการนั้นจะนำไปเป็นทุนในการซื้อเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่จะใช้ในการประกอบอาชีพ โดยเป็นการซื้อเพิ่มเติม หรือซื้อเพื่อใช้แทนของเดิมที่เสื่อมสภาพ

รายได้จากอาชีพบริการมีเป็นประจำทุกเดือน ฉะนั้นการชำระคืนเงินของผู้กู้ที่มีอาชีพบริการจึงกำหนดไว้ให้ชำระเป็นรายเดือน

กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว มีผู้กู้ 1 ราย ยอดเงินให้กู้รวม 20,000 บาท

ผลการประเมินพบว่า ผู้กู้ที่กู้ไปทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนนี้ ทำกิจการเกี่ยวกับการผลิตโต๊ะจากไม้สน ซึ่งเป็นการทำกิจการภายในครัวเรือน มีแรงงานเป็นคนในครัวเรือนหรืออาศัยอยู่ใกล้เคียง มีการผลิตสินค้าและนำไปจำหน่ายเป็นประจำ เงินกู้ที่ได้ไปนำไปใช้เงินทุนหมุนเวียนในการซื้อวัตถุดิบเพื่อการผลิตสินค้า

รายได้จากอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนมีเป็นประจำทุกเดือน ฉะนั้นการชำระคืนเงินของผู้กู้ที่มีอาชีพนี้จึงกำหนดไว้ให้ชำระเป็นรายเดือน

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ นั้นเมื่อพิจารณาจากกรณีกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า เมื่อเกิดกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ขึ้นในหมู่บ้านนั้น ทำให้ชุมชนมีกองทุนหมุนเวียน ถือเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกในชุมชนสามารถกู้ยืมเงินเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ซึ่งส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ตลอดจนความมั่นคงในการประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชน พบว่าสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีความสนใจในกองทุนหมู่บ้าน ดังจะเห็นได้จากการเข้าร่วมประชาคมและการสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ที่มีถึง 165 คน และพบว่าผู้ที่สนใจแต่ยังไม่ได้สมัครเป็นสมาชิก ตลอดจนผู้ที่เห็นการดำเนินงานของกองทุนและผลประโยชน์ที่สมาชิกและผู้กู้จะได้รับ จึงเกิดความสนใจและรอที่จะสมัครเป็นสมาชิกกองทุนในปีต่อไป

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 มีคณะกรรมการแรกเริ่มทั้งหมด 15 ท่าน มาจากการเลือกตามระเบียบกองทุน ต่อมา มีกรรมการลาออกและถูกลงมติให้ออกจนในปัจจุบันเหลือกรรมการเพียง 9 ท่าน คณะกรรมการร่วมกับสมาชิกกองทุนได้นำแนวทางการจัดทำระเบียบกองทุนจากพัฒนาการมาเป็นแบบอย่าง ในการจัดทำระเบียบกองทุนของหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 และได้ทำการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเอง

ในด้านการบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 มีการบริหารงานที่ค่อนข้างเป็นระบบและมีหลักการ เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในกลุ่มอื่นๆของหมู่บ้านมาบ้างแล้ว ซึ่งผลการดำเนินงานของกองทุนในขณะนี้ มีการปล่อยให้กู้ 64 ราย รวมยอดเงินกู้ทั้งสิ้น 1,126,000 บาท และยังมียอดเงินอยู่ในบัญชีอีกกว่า 3 แสนบาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากองทุนมีการบริหารจัดการที่ค่อนข้างดีทำให้มีผลการดำเนินงานที่ดีตามไปด้วย

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 มีกระบวนการพึ่งพาตนเองมากขึ้นจากการกู้เงินของกองทุน นำความรู้ความชำนาญที่ตนมีอยู่มาพัฒนาโดยมีการเรียนรู้และมีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของตนเอง ประกอบกับนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ควบคู่ในการดำเนินกิจการ ทำให้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ด้วยเงินที่กู้มาจากกองทุน

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า จากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 ขึ้นนั้น ถือเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ ช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ประชาชนประสบอยู่ได้รับการบรรเทาลงส่วนหนึ่ง เพราะสมาชิกในชุมชนจะได้มีเงินทุนเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระด้านการเงินที่มีอยู่ ทำให้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ โดยมีการนำหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ควบคู่ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ด้วย นอกจากนี้การสร้างจิตสำนึกในการรักและหวงแหนทรัพยากรของชุมชน ตลอดจนสร้างความเข้าใจให้แก่สมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุน ว่าจะต้องรักษากฎระเบียบของกองทุน ถ้ากู้เงินไปแล้ว ไม่ชำระคืนตามกำหนด ผู้ที่เสียประโยชน์ก็คือตัวสมาชิกและกองทุนเอง ทำให้ประชาชนได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตน และจากการจัดเวทีประชาคมกลุ่มผู้กู้แต่ละอาชีพทำให้ประชาชนมีโอกาสพูดคุยกัน ทำให้ได้ทราบปัญหาที่ผู้อื่นประสบมาก่อน ทำให้รู้แนวทางแก้ไขเมื่อได้ประสบปัญหานั้นด้วยตนเอง และมีการรวมกลุ่มองค์กรเพื่อช่วยเหลือกันในด้านต่างๆ เช่น ชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ถือเป็นสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 มีความสามัคคีและการช่วยเหลือกันอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากบ้านเรือนแบ่งออกเป็น 2 พื้นที่คือ หมู่บ้านจัดสรรและหมู่บ้านเดิม และลักษณะของชุมชนเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประกอบกับมีหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้อาจมีการพบปะสนทนากันน้อยลง แต่หากมีกิจกรรมใดเกิดขึ้นและมีการเรียกประชุมผ่านทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านก็จะได้รับความร่วมมือจากสมาชิกค่อนข้างดี และเมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นทำให้สมาชิกในชุมชนทั้งสองพื้นที่มีโอกาสรู้จักและ

ทำงานร่วมกันตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นกันมากขึ้น ส่งผลดีในแง่ของความเข้มแข็งของชุมชนด้วย ส่วนในด้านเศรษฐกิจพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีงานทำ สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้แม้ว่าบางครอบครัวจะประสบปัญหาบ้างก็ตาม

โดยรวมแล้วถือว่าหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 เป็นชุมชนที่มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ สังคม ในระดับที่ค่อนข้างดี

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบว่า

1) ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ได้มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐมาช่วยให้คำแนะนำในการจัดตั้งกองทุนและการจัดทำระเบียบของกองทุนในช่วงแรกทำให้สามารถดำเนินการสในการจัดตั้งได้ตรงตามแนวทางที่รัฐบาลต้องการ

2) สมาชิกในชุมชนมีความรู้ ความสามารถ ในการที่จะพัฒนาอาชีพ และช่วยเหลือกันในด้านองค์กรชุมชน ซึ่งจะเห็นได้จากการร่วมมือร่วมใจการร่วมมือร่วมใจกันในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้เป็นผลสำเร็จ มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานและมีผลการดำเนินงานที่ดี

3) คณะกรรมการกองทุนมีความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารจัดการกลุ่มต่างๆในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินการของกองทุนเป็นไปอย่างมีขั้นตอน แก้ปัญหาได้รวดเร็ว

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่า

1) การใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ของผู้กู้และการส่งชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยไม่ตรงตามกำหนดที่กองทุนระบุไว้และบางรายมีแนวโน้มที่จะเกิดหนี้สูญได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกองทุน

2) เมื่อมีการเรียกประชุมสมาชิก พบว่าสมาชิกที่ต้องการจะกู้เงินจะให้ความร่วมมือดี แต่สมาชิกที่กู้เงินไปแล้วบางคนมักไม่ให้ความร่วมมือนัก

3) สมาชิกในชุมชนที่มีความสนใจทำงานเพื่อส่วนรวมมีอยู่ไม่มากนัก ดังนั้นหากเมื่อคณะกรรมการกองทุนที่ทำงานอยู่ปัจจุบันครบวาระ และต้องมีการเลือกคณะกรรมการใหม่ อาจเกิดปัญหาในด้านการบริหารจัดการกองทุนได้

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า จากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ทำให้สมาชิกในชุมชน ทั้งคณะกรรมการกองทุนตลอดจนสมาชิกกองทุนได้มีการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในด้านกระบวนการทำงาน การบริหารจัดการกองทุน การทำประชาคม การประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ และการแลกเปลี่ยนทัศนคติและประสบการณ์กับกองทุนอื่นๆ

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่าหมู่บ้านลำโรง หมู่ที่ 9 นั้น พบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการยกย่องคนทำความดีของชุมชนนั้นมีน้อย เพราะโดยมากจะรับรู้แต่ก็ไม่ได้มีการยกย่องสรรเสริญนัก ด้านการมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมของสมาชิกในชุมชน พบว่าได้รับรู้ข่าวสารต่างๆจากหอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ตลอดจนจากการเล่าสู่กันฟัง ในด้านของอาชีพพบว่าสมาชิกในชุมชนทุกคนหรือเกือบทุกคนสามารถเลี้ยงครอบครัวของตนเองได้ และมีความอบอุ่นปรองดองกันดี หากถามถึงการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะบางครั้งก็ไม่มีเวลาอันเนื่องมาจากต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ และในภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ เวลาที่จะพักผ่อนอยู่บ้านหรือพบปะเสวนาจึงน้อยลง และในด้านของการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสของชุมชนนั้น มีการให้ความช่วยเหลือคนชรา ทั้งสิ้น 5 คน โดยเป็นการช่วยเหลือของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ส่วนด้านการร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนพบว่าชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้โดยแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชนเอง และเมื่อถามถึงความยุติธรรม และมีคุณธรรมของผู้นำชุมชน พบว่าสมาชิกในชุมชนส่วนมากตอบว่าไม่แน่ใจเพราะแม้จะทราบว่าผู้นำมีคุณธรรมและนำสิ่งที่ดีมาสู่ชุมชน แต่บางครั้งก็ดูเหมือนมีการเห็นแก่พวกพ้องของคนข้างทำให้ไม่สามารถชี้ชัดในหัวข้อนี้ได้

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า สมาชิกมีความเห็นว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับที่ดี สมาชิกในชุมชนมีการศึกษาในระดับปานกลาง แต่ด้วยความที่อยู่ใกล้เขตชุมชนเมืองซึ่งมีความเป็นอยู่แบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท ทำให้มีความสามารถในด้านการปรับตัวในด้านการดำรงชีพรวมถึงมีการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ได้ค่อนข้างดี ส่วนในด้านของความสามัคคีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั้น แม้หมู่บ้านนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ บริเวณที่เป็นหมู่บ้านดั้งเดิมที่มีชาวบ้านอาศัยอยู่มาแต่รุ่นบรรพบุรุษ และอีกส่วนหนึ่งคือ หมู่บ้านจัดสรร คือ หมู่บ้านมารวย 1-2 และหมู่บ้านย่าโม 5 ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ประกอบอาชีพภายนอกหมู่บ้าน ทำให้ไม่ค่อยรู้จักมักคุ้นกัน ตามปกติแล้วจะไม่ค่อยได้พบปะกันนัก แต่หากมีกิจกรรมใดเกิดขึ้น เช่น การพัฒนาชุมชนในวันพิเศษต่างๆ สมาชิกในชุมชนก็จะออกมาช่วยเหลือร่วมมือกันดี สามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชนได้ดี โดยสามารถพิจารณาได้จากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและการบริหารจัดการจนมีผลการดำเนินงานที่ดีนั้น สามารถเกิดขึ้นได้จากความรู้ ความสามารถและการร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิกในชุมชนเอง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการประเมิน

จากนโยบายโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ว่าประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนเป็นอย่างไร และบรรลุเป้าหมายตามนโยบายของรัฐมากน้อยเพียงใด โดยทำการประเมินในด้านต่างๆ 5 ด้านด้วยกัน คือ ผลจากการเกิดกองทุน ระบบการบริหารกองทุน การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม และการมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ในกรณีศึกษาของกองทุนหมู่บ้าน สำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นระยะเวลาประมาณ 9 เดือน คือตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2545

วิธีดำเนินงาน โดยการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของกองทุนและวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมิน เพื่อให้เข้าใจทิศทางการประเมิน แล้วทำการศึกษาสภาพบริบทของหมู่บ้านและการดำเนินงานของกองทุน เพื่อสร้างตัวชี้วัดในการประเมิน โดยอาศัยแบบรายงาน (บร.) เป็นแนวทางในการจัดเก็บข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลเพียงพอจึงทำการประมวลสังเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ผลการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ยึดตามรูปแบบระบบ “ซิฟฟ์โมเดล” เป็นกรอบแนวคิดในการประเมิน บริบทชุมชน รวมทั้งภาพรวมของกองทุน โดยแบ่งเป็น หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และ หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย จากนั้นสรุปผลและนำเสนอในรูปแบบของสารนิพนธ์

ผลการดำเนินการ ผลการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 นั้น ทางผู้วิจัยได้แยกย่อยดังนี้

1) สรุปบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C) พบว่า โดยภาพรวมหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี ส่วนมากจะประกอบอาชีพหลัก คือ ค้าขาย และ รับจ้างทั่วไป มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองเป็นส่วนมาก ลักษณะความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท เพราะยังมีความเป็นชนบทในด้านการประกอบอาชีพในบางส่วน และความเป็นสังคมพึ่งพาแบบเครือญาติส่วนหนึ่ง แต่ก็มีความเจริญของความเป็นเมืองเข้ามาค่อนข้างมาก คือ

ประชาชนรุ่นใหม่ ๆ มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพเป็นการรับจ้างและค้าขาย ตลอดจนมีการเข้าไปทำงานและเข้าไปศึกษาเล่าเรียนในชุมชนเมืองมากขึ้น ฉะนั้นลักษณะของชุมชนนี้จึงมีความผสมผสานกันระหว่างเมืองและชนบทในหลายๆ ด้าน ประกอบกับหมู่บ้านสำโรง หมู่ 9 สามารถได้เป็น 2 บริเวณ คือ บริเวณที่เป็นบ้านเก่า และบริเวณที่เป็นบ้านจัดสรร ซึ่งบริเวณบ้านเก่านี้ประชากรที่อยู่อาศัยมักเป็นคนที่มีพื้นเพดั้งเดิมอยู่ที่นี้ อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านนี้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ ทำให้มีความเป็นอยู่กันแบบเครือญาติ คือ มีเพื่อนบ้านที่รู้จักกันเป็นญาติกันอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ทำให้อยู่กันแบบมีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ และอีกบริเวณหนึ่ง คือ บริเวณของหมู่บ้านจัดสรร อันประกอบด้วย หมู่บ้านมารวย 1-2 และหมู่บ้านย่าโม 5 ซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีพื้นเพอยู่ที่อื่น เพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ทำให้ไม่รู้จักมักคุ้นกัน ไม่มีความเป็นเครือญาติกัน ทำให้มีลักษณะคล้ายเป็นชุมชนเมือง คือแม้จะอยู่บ้านใกล้กัน แต่ก็ไม่ค่อยมีเวลาพบปะพูดคุยกันนัก แต่หากมีกิจกรรมใดเกิดขึ้นในหมู่บ้านแล้วมีการเรียกประชุมหรือขอความช่วยเหลือ ก็จะได้รับความร่วมมือค่อนข้างดี ถือว่าชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง

2) สรุปการดำเนินงานกองทุน (หน่วยระบบ A) ในระยะเวลาตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ.2544 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2545

กองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ตั้งเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2544 มีสมาชิก 165 คน ได้รับเงินโอน 1 ล้านบาทจากรัฐบาลเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 และทำการปล่อยกู้ไปแล้ว 64 ราย เป็นยอดเงินให้กู้รวม 1,126,000 บาท โดยเป็นการกู้เงินเพื่อพัฒนาอาชีพ แบ่งเป็นกลุ่มอาชีพต่างๆ คือ

ตารางที่ 5.1 สรุปจำนวนและยอดเงินกู้จำแนกตามอาชีพ

กลุ่มอาชีพ	จำนวนผู้กู้ (ราย)	ยอดเงินกู้ (บาท)
1. การผลิตทางการเกษตร	9	170,000
2. ค้าขาย	39	670,000
3. การบริการ	15	266,000
4.อุตสาหกรรมในครัวเรือน	1	20,000
รวม	64	1,126,000

ในปัจจุบันมีเงินออมและเงินทุนจากสมาชิก 20,700 บาท และเงินกองทุน 1 ล้านบาท เหลือประมาณ 290,000 บาท

3) **สรุปผู้กู้แต่ละราย (ระบบ B)** ในระยะเดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือน สิงหาคม 2545 ที่ผู้วิจัยได้ติดตามผลและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9 นั้น พบว่า ผู้กู้แต่ละรายแยกตามกลุ่มอาชีพได้ดังนี้ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรวม กลุ่มอาชีพค้าขาย กลุ่มอาชีพบริการ และกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยกองทุนอนุมัติให้กู้รายละไม่เกิน 20,000 บาท สมาชิกส่วนใหญ่ได้นำเงินไปใช้พัฒนาอาชีพของตนเอง ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่ที่มีรายได้มากเพิ่มขึ้นนั้น ส่งผลให้การกู้เงินรายทุนนอกระบบลดลง และบางคนก็นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพอย่างอื่นอีก ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนคำขอกู้ และนำไปดำเนินกิจการของตนเองอย่างได้ผลดี แต่ก็มีสมาชิกบางส่วนที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

2. อภิปรายผล

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9 พบว่า กองทุนมีการดำเนินการที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) การเกิดกองทุนหมู่บ้าน เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน เริ่มจากการจัดเวทีประชาคม เพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุน การทำระเบียบข้อบังคับ การเป็นสมาชิกกองทุน และการปล่อยเงินกู้ ชาวบ้านให้ความร่วมมือดีมากด้วย ทำให้ชุมชนมีกองทุนหมุนเวียน ซึ่งถือเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกในชุมชนสามารถกู้ยืมเงินเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ซึ่งส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ตลอดจนความมั่นคงในการประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชน ซึ่งพบว่าสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีความสนใจในกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งจะเห็นได้จากการเข้าร่วมประชาคมและการสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ที่มีถึง 165 คน

2) ด้านระบบบริหารกองทุน คณะกรรมการมีการบริหารงานที่ค่อนข้างเป็นระบบและมีหลักการ เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถตลอดจนมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในกลุ่มอื่นๆของหมู่บ้านมาบ้างแล้ว แม้ในบางครั้งจะมีปัญหาบ้างจากการเข้าใจไม่ตรงกันของคณะกรรมการแต่ก็ได้มีการพูดคุย และแก้ปัญหาได้ ทำให้การดำเนินงานของกองทุนเป็นไปได้อย่างราบรื่น มีผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจ มีผลกำไรและสามารถปล่อยเงินกู้ได้ถึง 1,126,000 บาท แต่ก็พบปัญหาบ้างในการขาดชำระหนี้ของผู้กู้บางราย ซึ่งคณะกรรมการกำลังดำเนินการติดตามทวงถามอยู่

3) ด้านการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง เมื่อมีเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ผู้กู้สามารถใช้ความรู้ความสามารถและความชำนาญที่ตนมีอยู่มาพัฒนาอาชีพของตน โดยมีการเรียนรู้ และมีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของตนเอง ประกอบกับ

นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ควบคู่ในการดำเนินกิจการ ทำให้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ และในกรณีที่ผู้กู้ยังไม่เคยมีกิจการเป็นของตนเองก็สามารถนำเงินกองทุนนี้ไปเป็นทุนในการเริ่มกิจการใหม่ๆ ที่เป็นของตนเองได้ เกิดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองมากขึ้น

4) ด้านภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนในหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9 มีการรวมกลุ่มองค์กรในชุมชนหลายกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ของคนในหมู่บ้านเอง เช่น กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่สมาชิกจะต้องออมเงินไว้เป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกในยามฉุกเฉิน หลังจากที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นและมีการจัดทำเวทีประชาคมผู้กู้แต่ละกลุ่มอาชีพพร้อมกับหมู่บ้านอื่นๆ ทำให้ผู้กู้ได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขที่ผู้อื่นประสบมาก่อน ซึ่งหากผู้กู้ประสบปัญหาดังที่ได้เคยทราบมาจะทำให้รู้ถึงวิธีแก้ปัญหาได้อย่างถูกขั้นตอน

5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน โดยรวมแล้วถือว่าหมู่บ้านตำโรง หมู่ที่ 9 เป็นชุมชนที่มีศักยภาพและความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจ สังคม ในระดับที่ค่อนข้างดี สมาชิกในชุมชนมีการศึกษาในระดับปานกลาง แต่ด้วยความที่อยู่ใกล้เขตชุมชนเมืองซึ่งมีความเป็นอยู่แบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท ทำให้มีความสามารถในการปรับตัวในด้านการดำรงชีพรวมถึงมีการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ได้ค่อนข้างดี ส่วนในด้านของความสามัคคีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั้น ตามปกติแล้วจะไม่ค่อยได้พบปะสนทนากันนัก แต่หากมีกิจกรรมที่ทางหมู่บ้านขอความร่วมมือ สมาชิกในชุมชนก็จะออกมาช่วยเหลือร่วมมือกันค่อนข้างดี สามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนได้ ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการได้ดี

2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.2.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวก

- 1) มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐมาช่วยเหลือให้คำแนะนำในการจัดตั้งกองทุนรวมถึงด้านการบริหารจัดการทำให้กรรมการสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนด
- 2) สมาชิกในชุมชนมีความรู้ ความสามารถและความชำนาญในการประกอบอาชีพ และช่วยเหลือกันในด้านองค์กรชุมชน มีความร่วมมือและสนใจในกลุ่มองค์กรต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้โครงการกองทุนหมู่บ้านได้รับความสนใจและได้รับการสนับสนุนค่อนข้างดี
- 3) คณะกรรมการกองทุนมีความสามารถและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านมาแล้ว ทำให้การดำเนินการของกองทุนเป็นไปอย่างมีขั้นตอนแก้ปัญหาได้รวดเร็ว

2.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านลบ

- 1) การใช้เงินผิดวัตถุประสงค์และละเลยการชำระคืนเงินกู้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลดำเนินงานของกองทุน
- 2) สมาชิกบางรายไม่ค่อยเข้าร่วมประชุมทำให้ไม่ทราบข่าวต่างๆและกฎระเบียบที่เปลี่ยนแปลงไป อาจส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานของกองทุนได้
- 3) สมาชิกที่มีความสนใจทำงานเพื่อส่วนรวมมีอยู่ไม่มาก อาจเกิดปัญหาขาดคณะกรรมการกองทุนได้หากกรรมการชุดปัจจุบันหมดวาระ

2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการเกิดกองทุนทำให้สมาชิกในชุมชน ทั้งผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน และสมาชิกในชุมชนมีการเรียนรู้ร่วมกันในการทำประชาคม การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติต่างๆ ตลอดจนได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ในด้านต่างๆระหว่างสมาชิกในหมู่บ้านและตำบลเดียวกัน และระหว่างกองทุนหมู่บ้านด้วยกันเองหรือแม้กระทั่งกลุ่มองค์กรอื่นๆในชุมชน

2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ผู้วิจัย พบว่า ชาวบ้านมีองค์ชี้วัดของความเข้มแข็งของชุมชนในด้านของการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันในยามที่มีกิจกรรมพิเศษ ซึ่งโดยปกติแล้วสมาชิกในชุมชนไม่ค่อยมีเวลาและไม่ได้พบปะกันมากนัก แต่เมื่อมีการขอความร่วมมือ ก็จะได้รับการตอบรับค่อนข้างดี

2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

2.5.1 ผลโดยตรง คือ สมาชิกที่กู้จากกองทุนหมู่บ้านไปมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพเพิ่มขึ้น และหลังจากดำเนินการได้ระยะหนึ่ง ผู้กู้สามารถสร้างงาน สร้างรายได้เพิ่มขึ้น สามารถชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้แก่กองทุนได้

2.5.2 ผลกระทบโดยตรง คือ ผู้กู้สามารถเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพของตน มีกิจการที่มั่นคงและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม

2.5.3 ผลกระทบโดยอ้อม คือ ผู้กู้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการพึ่งตนเอง ชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งมากขึ้น เกิดสันติสุขในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการกำหนดระเบียบที่แน่นอนเกี่ยวกับมาตรการในการลงโทษผู้กู้ที่ขาดการชำระเงินคืนเป็นระยะเวลานาน รวมถึงกรรมการควรมีการปรับที่จริงจังกับผู้กู้ที่ขาดการชำระคืนในรายเดือน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการจัดทำระเบียบควบคุม เกี่ยวกับการนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของผู้กู้ และมีการทำความเข้าใจกับสมาชิกเพื่อให้ทราบถึงผลดีหรือผลเสียจากการปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้

3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คณะกรรมการกองทุนเริ่มมีความขัดแย้งกันบ้างจากการเข้าใจไม่ตรงกัน ซึ่งน่าจะมีการพูดคุยทำความเข้าใจต่อกัน เพราะความขัดแย้งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของกองทุนได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 มีกรรมการบางท่านที่ต้องรับผิดชอบอย่างมากในการจัดการกองทุน ฉะนั้นควรมีการแบ่งเบาภาระโดยการกระจายการทำงานให้แก่กรรมการท่านอื่นๆด้วย

3.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้พัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ผู้กู้ควรนำเงินกู้ไปดำเนินการตามโครงการที่เสนอมา เพราะที่คณะกรรมการอนุมัติให้กู้ เนื่องจากเห็นว่าโครงการนั้นน่าจะช่วยส่งเสริมพัฒนาอาชีพของผู้กู้ได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สมาชิกในชุมชนน่าจะมีการรวมกลุ่มกันกู้เงินจากกองทุน เพื่อประกอบอาชีพในประเภทที่กลุ่มของคนถนัด เพราะการรวมกลุ่มช่วยสร้างความแข็งแกร่งในการประกอบธุรกิจได้

3.4 การค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การวิจัยครั้งนี้เฉพาะกรณีหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 เพียงหมู่บ้านเดียว ควรมีการศึกษาผลของกองทุนหมู่บ้านเปรียบเทียบกับทั้งตำบล เพื่อทราบสภาพผลการดำเนินงานของทุกหมู่บ้านและประเมินปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อกองทุนหมู่บ้านของตำบลบ้านใหม่

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการศึกษาวิจัย โดยวิธีการดำเนินการวิจัยในรูปแบบการประเมินเชิงระบบของนักวิจัยท่านอื่นๆ เช่น Scriven, Stake and Cronbach

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยและแหล่งข้อมูลที่ต้องมีจำกัด ฉะนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีเวลาในการศึกษาวิจัยมากกว่านี้ และหน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดทำข้อมูลที่ต้องและทันสมัยเพื่อสะดวกแก่การนำไปใช้ในงานวิจัยต่างๆ

บรรณานุกรม

- กลุ่มประสานแผนอุตสาหกรรมกองประสานความร่วมมือภาครัฐและเอกชน 2542 SMEs. พื้นฐานเศรษฐกิจไทย วารสารเศรษฐกิจและสังคม 36. กันยายน-ธันวาคม 2545 หน้า 57-64
สำนักสารนิเทศสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. 2545. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านสำโรง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.
- “คนจกอด หาผู้ค้าประกันไม่ได้”. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. 8 พฤศจิกายน 2544, หน้า 8.
- นงลักษณ์ เชระพีพงษ์. 2544. “จุดเด่น จุดด้อย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”. วารสารการศึกษาออกโรงเรียน. 12 กันยายน 2544, หน้า 32-33.
- ศัลยา ประชาชาติ. 2545. “กองทุนหมู่บ้านช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ 0.8%” มติชนสุดสัปดาห์. 24-30 มิถุนายน 2545, หน้า 16. กรุงเทพฯ.
- “สอบบัณฑิตอาสาไม่โปร่งใส”. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. 8 พฤศจิกายน 2544, หน้า 8.
- สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ. กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาสารนิพนธ์. นนทบุรี: เอสอาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ. กระทรวงศึกษาธิการ, 2545. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาประเมินเพื่อการพัฒนา. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วน จำกัด ทัศนทองการพิมพ์.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ. กระทรวงศึกษาธิการ, 2545. คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

